

Už tėvynę daug draugų jau žuvo,
Jų vieton dar stoja šimtai,
Jie nebijo granatų užimo,
Nes tėvynę jie myli karšta!

Jie išėjo į kruviną kelią,
Vėjas siuto ir blaškė medžius:
Jie žinojo - pasieks savo tikslą,
Jei reikės - už tėvynę ir žus!

Laisvoji Lietuva

FREE LITHUANIA

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL.

Telef: FR 6-5416

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

EINA XVIII METUS

1964 RUGPIŪTIS - AUGUST 20

Nr. 17(935)

JIE GRIŽO NUGALĖTOJAI!

Lietuvos vardas plačiai nuskambėjo australų spaudoje, ačiū mūsų šauniems krepšininkams!

Nėra jokios abejonės, kad Amerikos ir Kanados lietuvių pastangomis suorganizuota mūsų krepšininkų išvyka į Australiją, yra pasisekusi visu šimtu nuostimčių.

Nekalbant apie tai, kad mūsų jaunieji krepšio vyrai skynė pergalę po pergalės, tenka su dideliu džiaugsmu pažymėti, kad laimėta ne vien sporto aikštėse, bet ir praskintas šaltas ledas, supės tiek laiko australų žemėje lietuvių ir Lietuvos vardą. Ir svariant šią išvyką iš esmės, reikia pripažinti, kad tas šalto tylos ledo praškinimas šių dienų Lietuvos laisvės kovai yra neįkainojamai reikšmingas. Krepšinis buvo ta laiku ir vietoje panaudota priemonė, kuri politiniame gyvenime didžiai pasitarnavo Lietuvos laisvės bylai.

Nėra irgi jokios abejonės, kad mūsų jaunieji sporto atstovai "atsilidė" Australijos lietuvių jausmus, ypač jų jaunimo, paskatindami naujiems darbams, pakeldami jų savigarbą. Tai neįkainojamos ir ilgai tversiančios vertybės! Ačiū visiems, kurie prisidėjo prie šio reikšmingo žygio, ačiū tiems, kurie jį taip garbingai įvykdė!

Štai mūsų bendradarbiai laiškas iš tolimosios Australijos, kuriame taip gražiai atsispindi tenyškųjų lietuvių jausmai:

"Beveik prieš metus "Mūsų Pastogėje" paskelbta žinia, kad ateinančiais metais į Australiją atvyks Amerikos lietuvių krepšininkai, daugumos lietuvių, išskyrus sportininkus, buvo sutikta be ypatingo dėmesio. Bet koks skirtumas, - ši nuotaika visiškai pasikeitė atvykus jiems!

Australiją. Susitinkant vieniems su kitais, jauno ir seno galvose buvo tos pačios mintys, pasikalbėjimai tie patys: "Žinau, jie jau atvyko! Jau turėjo rungtynes Sydneyje, Newcastle Visas rungtynes laimėjo. Tai bent komanda! Sydneyje ir Newcastle burmistras padarė jiems priėmimus. Televizija ir radijas plačiai kalba apie juos!..." Ir kiek tuose žodžiuose pasididžiavimo!

Taip ir panašiai kalbėjo Adelaidės lietuvių, sekdami su didžiausiu dėmumu mūsų brangių svečių sportininkų rungtynes, jų laimėjimus ir laukdami su nekantrumu, kada gi jie atvyks pas mus į Pietų Australiją.

Galų gale toji diena atėjo. Antradienį, liepos 28 svečiai atskrido iš Melbourne arti 200 žmonių juos pasitikti. Susitikimas buvo jaudinantis, nuotaika pakili. Adelaidės lietuviams, pasipuošusios tautiniais rūbais, prisegė visiems po rūtų šakelę, o visi kiti laukiantieji nepagalėjo karštų katučių. Iš areodromo tiesiai vykstant į Lietuvų Namus, kur visos Australijos Lietuvių Sporto Klubo ir svečiams priimti Adelaidėje organizacinio komiteto pirmininkas J. Jonavičius pasveikina svečius. Po jo kalba Adelaidės LB pirm. inž. M. Pocius ir "Vyties" klubo vardu Šliužas.

Po vaišių ir trumpo poilsio seka pirmosios rungtynės Adelaidėje. Jas atidaro Amerikos konsulas Pietų Australijai J. A. Linehan Jr. prabildamas lietuviškai: "Labas vakaras!"

Savo kalbą baigdamas irgi lietuviškai - "Aš linkiu jums visiems, kad visi jūsų širdies troškimai išsipildytų ir aš tikiu, kad jūsų tėvynė Lietuva vėl bus laisva." Policijos orkestrui sugrojus Amerikos, Australijos ir Lietuvos himnus, prasidėjo rungtynės. Jos, kaip ir kitur, pasibaigė svečių pergalė.

Mūsų sportininkai atliko didelį darbą, neįkainojamai didelį. Jie iš-

kėlė Lietuvos vardą ir garbę. Jei šis vardas daugeliui australų nebuvo žinomas iki šiol, tai nuo šių gastrolių ne vienas bet tūkstančiai žmonių vardą pažino ir susirado žemėlapyje, kur toji valstybė, ir sužinojo, kad ji yra komunistų pavergta. Antra vertybė, kurią atvežė mūsų svečiai, - jie parodė Australijos lietuviškam jaunimui, kad lietuvis ir per generacijas, gyvendamas svetur, ga-

li likti geru lietuviu patriotu ir, reikalingai esant, gražiai patarnauti savo Tėvynei. Nors mes Australijos lietuvių negalime per daug skųstis savo jaunimu, - jie beveik visi yra susipratę lietuvių, bet Amerikos lietuvių sportininkų pavyzdys dar daugiau juos sucumentuos ir duos progos jiems geriau suprasti, kad būnant geru australu niekuomet neužmirština kad esi lietuvis! V. P.

Iš VLIKo darbu

Rugpiūčio 29 d. Niujorke rinksis VLIKo Praplėstasis Prezidiumas, kur grupių atstovai pasakys savo grupių nusistatymą "Birželio 22" komisijos surašyto protokolo ratifikacijos klausimu. Ši komisija, karts nuo karto ištiesus metus posėdžiavusi, surašė savo sutartą protokolą, pagal kurį reformuotame VLIKe būtų 15 grupių (8 politinės ir 7 kovos organizacijos). Dabar VLIKe yra 10 grupių (7 partijos ir 3 kovos organizacijos). Komisijos yra pasiūlyta ideologiniai artimesnės organizacijos apsiungti, kad būtų mažesnis organizacijų skaičius VLIKe.

Jeigu minėtos komisijos patiektas protokolas visų grupių bus patvirtintas, tai dvidešimties pirmaisiais savo veiklos metais, grupių sudėties atžvilgiu, VLIKas bus aštuntą kartą reformuotas. Labai svarbu tik tai, kad VLIKas, kaip jo 1944. II. 16d. deklaracijoje paskelbta, laikosi: Tautos jam duoto mandato veikti jos var-

du ir konstitucinio Lietuvos valstybės tęstinumo principo.

Birželio mėn. ispanų kalba Argentinėje išleistas Eltos biuletenis turėjo gražaus pasisekimo. Argentinos,

Tik tą kalbą komunistai supranta

Šiaurės Vietnamo pakrančių bombardavimas buvo tikra staigmena Amerikos politikoje. Iki šiol buvom įpratę, kad po kiekvieno užpuolimo ant Amerikos lėktuvų (Kaukaze, Vokietijoje, Baltijos jūroje ir kitur) ar laivų, mūsų vyriausybė pasitenkindavo protesto notomis...

Kaip ten atsitiko ir kas žinos užkulisius, bet šį kartą Amerika išdrįso pavartoti vienintelę kalbą, kurią supranta komunistinis pasaulis - jėgą. Rezultatus jau matom: iš notų komunistai tik juokėsi ir Ameriką vadi-

Urugvajaus ir Venecuelos laikraščiai plačiai panaudojo biuletenio medžiagą. Lietuvos spaudos atašė ir Eltos redaktorius K. Čibiras daug ir nuostirdžiai pasidarbavo. (E)

no "popieriniu tigrą", savo propagandą žemindami Amerikos autoritetą, dabar - pavartojus ginklą - nutilo. Kinijos "baubas", plačia burna šaukęs pasauliui apie savo galybę, staiga ir vienu smūgiu liko demaskuotas Užteko vieno ryžtingo ir teisingo žygio, kad pietryčių Azijos krintas Amerikos prestyžas būtų žymiai pakeltas.

Reikia sveikinti Amerikos prezidento ryžtą ir linkėti jam, kad ir ateityje, vietoje popierinių notų, komunizmo nuolatinę ekspansiją stabdytų švinu.

AR EKSTREMIZMAS LAISVEI GINTI SMERKTINAS ?

Gera gyventi Amerikoje, toje aukščiausio gerbūvio šalyje. Rūpesčių turima, palyginti, nedaug, nes iš gerai apmokamo darbo pragyventi įmanoma. Jei per 10-15 darbo metų tremtiniai, dipukais vadinami, išsigijo namu, automobilium ir leidžia mokslą atžalyną, tai tik dėl to, kad jie prieš 20 metų ryžosi kraštutiniam žygiui, -

palikti savo kraštą ir išvykti nežinon. Gyvybę ir laisvę gelbėdami, pamiršdami bet kokias turėtas santapas ar išteklius, jie tapo savotiškais pasiryžėliais - ekstremistais. Ir kartas gi iš mūsų drįstų šiandien juos smerkti?

Yra įvairių rūšių kraštutinumų. Kas gali pritarti nakties ginkluo-

Rašo-V. Danaitis

atima (atseit, -nusavina) tavo ilgų savaičių, mėnesių ar net metų ramaus darbo vaisių. Tokie, norinčių greit pasipelninti, kraštutiniai žygiai yra ne tik smerkiami, bet ir baudžiami. Lygiai taip yra smerkiami ir organizuotų banditų plėšikiški žygiai, (pav. komunizmo), kuomet jie tavo turtą dienos metu "nacionalizmuoja"

atima (tai yra ne kas kita, kaip organizuota ir legalizuota vagystė). Šitokie sovietiški ginkluotų ekstremistų žygiai prilygsta pikčiausiam plėšikavimui, juo labiau, kad taip apiplėšti ramūs gyventojai (be jokio teismo) dar yra tremiami ir vargą ir badą į neapbrėptus ir skurdžius "plačios tėvynės" plotus.

Nuo nakties plėšiko, jei tik tu pajėgi, - mėginsi gintis. Besigindamas tu pavartosi ir kraštutinę priemonę, - ginklą. Bet sovietinių plėšikų, 1940m. įsibrovusių į Lietuvą, deja, nepajėgėm atlaikyti. Tie sovietiški ekstremistai "planingai nacionalizavo" visų gyventojų turtą ir daugelis tūkstančių mūsų tautiečių buvo nukankinti rusiškuose kalėjimuose arba ištremti į Sibiro tundras.

Ar būtų laisvasis pasaulis pasmerkęs lietuvių, jei jie būtų pajėgę apginti savo kraštą nuo įsibraunančių sovietiškių gangsterių, kaip kad apsigynė atkaklūs suomiai savo nepriklausomybę? Ne. Lygiai ir suomių, gyvusių savo laisvę pačiom kraštutinėm priemonėm nepasmerkę. Anaiptol: visi mes gerėjome pasiryžėlio Dovydo kova su Galiotu. Dulce et decorum pro patria mori (garbinga yra mirti už tėvynę) sakydavo senovės romėnai ir tik absoliutus bailys gali tvirtinti, kad geriau būti raudonu, negu lavonu. ... Anot jų, - geriau tapti vergu, kad dar keletą metų pakuokelti į 6 puslapį -

Kudirkos 'Varpui' 75 metai

Šio laikraščio skiltyse neseniai paminėjome 80 metų "Aušros" sukaktį. Štai dabar prisimename ir "Varpo" 75m. sukaktuves. Mat, tie du vardai tampa susiję su lietuvių tautiniu atgimimu, davę mums du dvasios galiūnus: Dr. Joną Basanavičių ir Dr. V. Kudirką. Tiek kiek Basanavičiaus "Aušra" buvo idealistinė ir romantišė, tiek Kudirkos "Varpas" realistinis ir pozityvios kovos su okupantu ieškotojas.

Kudirkos be "Varpo", o "Varpo" be Kudirkos tiesiog negalima įsivaizduoti. Taipgi Kudirkos be Basanavičiaus bei "Aušros". Jeigu ne Basanavičiaus "Aušra", - Kudirka taip ir būtų likęs sulenkėjęs lietuvis ir nebūtų gimęs "Varpas". Tik "Aušra" pabudino Kudirkos tautinę sąmonę ir pastūmė jį į darbą Lietuvai. Štai jis 1888m. steigia Varšuvoje draugi-

ją "Lietuva" ir įkuria "Varpą" sekančiais 1889 metais. Nėra jokios abejonės, kad "Varpas" davė Lietuvai naują epochą, atžymėtą naujomis kovomis prieš caro okupaciją ir pakeitė romantinės "Aušros" svajones realios kovos dogmomis. Demokratija, humaniškumas, žmogaus įsitikinimų laisvė, šalia patriotiškumo buvo svarbiausieji Kudirkos skelbtieji principai.

Bėgo laikas, dešimtmečiai slinko po dešimtmečių, keitėsi politinio gyvenimo formos, visokios "izmai" gimė ir mirė, bet jo idėjos liko ir liks amžinai. "Varpo" steigėjas, leidėjas ir redaktorius Dr. Vincas Kudirka per 10 paskutinių savo gyvenimo metų nudirbo daugiau, nei bet kuris rašytojas, veikėjas, politikas. Kokios tai būtų didžios asmenybės rodo jau tas faktas, kad paskutinėmis savo gy-

venimo dienomis, pakirstas džiuvos, daugelio apleistas, rusų persekiojamas, neturėdamas nei tinkamo valgio, nei kambario, lovoje jau gulėdamas rašė dieną ir naktį, kad tik daugiau palikti dvasinių turtų Lietuvai! Jis mums paliko ne tik Lietuvos himną, bet daug puikių publicistikos ir satyrų, nekalbant apie Šilerio ir Bairono veikalų vertimus.

Lietuvių tauta gali didžiulius prieš visą pasaulį savo sūnumi, lygiai kaip ir jo sukurtu mums himnu. Kiekvienas žodis, kiekvienas sakymas turinis ir giliai prasmingas. Anot kompozitoriaus J. Žilėvičiaus (Aidai Nr. 1 1950m) Kudirkos parašytas himnas laimėjo lietuvių tautos sielą ne tiek melodija, kiek teksto turtingumu. Jei gu jis ir nieko daugiau nebūtų sukūręs - jo vardas visvien būtų gyvas amžinai mūsų tautos lūpse ir širdyje. Pov. Dirks

Kas netenka vilties kovoje, tas pralaimi!

Visi, kaip vienas, dalyvaukime Lietuvai laisvės šauksmo demonstracijoje, kuri įvyks rugpiūčio 23 dieną New Yorke LIETUVIŲ DIENOS proga

Lietuvos Žemės Ūkio Problema

Ign. Andrašiūnas

Norint kalbėti apie pavergtos Lietuvos žemės ūkio problemas, - pirmiausia reikia paliesti pačius sovietinės sistemos sukurtus žemės ūkio valdymo ir išnaudojimo pagrindus. Šių klausimų tyrinėjimas nėra lengvas. Nes sovietinė sistema yra labai tampriais ryšiais sujungta su jos sukurtu ateities vizija, - kad laikui bėgant turės išnykti žmogaus žmogui išnaudojimo galimybės. Vadinasi, žmogus pagal tos sistemos pažiūrą yra savo darbo, savo kovos su gamta padariny. Todėl jis pats kuria savo socialinio ir moralinio gyvenimo normas. Žmogus yra socialinė būtybė. Jo menkystė, - tokio pat žmogaus skriaudžiamą aprašia: ponas skriaudžia vergą, turtoelis išnaudoja beturtį. Ir tai daro, kad vienas kito vidaus dvasios nepažįsta. Žmogaus skurdas yra socialinių visuomenės santykių paseka. Žmogaus kančios pradžia glaudžiai yra surišta su skriauda. Kenčia ir skriaudėjas ir skriaudžiamasis. Viso to priežastys glūdi visuomenėje. Pagal žmogiškuosius visuomenės evoliucijos dėsnius susiklostė atskiros autonominės žmonių struktūros. Nevienodi struktūros raidos ritmai sukuria stiprias įtampos situacijas. Socialinėje plėtmėje ryškiausias įtampos veiksnys - klasė kova. Klasė kova raidoje turi išskirti darbininkijos klasę, nes ji yra skaitlingiausia ir labiausiai skriaudžiamama. Ieškodamas iš tos skurdžios padėties išeities, Marksas sukūrė socializmo sistemą. Jis samprotavo, kad kapitalistų ir darbininkų įtampoje kils revoliucija. To pasekoje visų kapitalistų turtais bus nušalinti ir atiduoti valdyti dirbančiųjų klasei. Ši pagrindinė K. Markso tezė turi labai neaiškią sąvoką. Suprantant nuosavybės klausimą grynai teisine prasme, šitaip sprendžiant reikalą, pasikeičia tik savasties valdytojai: vietoje savininko-kapitalisto, - atsiranda koks nors kolektyvas ar valstybė. Ir revoliucijos įtampoje "pagindytas" naujas savininkas visai neužtikrina išnaudojimo panaikinimo. O priešingai, dar sustiprėja jo išnaudojimo jėga. Naujieji nuosavybės valdytojai, kaip kokie aukšti biurokratai, įgyja visą pirmųjų kapitalistų privilegijas. Jie gauna didelę pajamas, naudojami nepaprastais

patogumais. Turi daug didesnę galią darbininkus tvarkyti, negu kapitalistai, nes paprastai naujųjų valdytojų galioje yra darbininkų darbo pasirikimo laisvė. Kad šis klausimas būtų aiškesnis, žvilgtelėkime į kai kuriuos Sovietų Sąjungos ūkinės raidos reiškinius.

Nors Sovietų Sąjunga nusavino visas gamybines priemones, tačiau Markso sukurtos vizijos - turtų lygybės santykio nepavyko įgyvendinti. Ir visa tai, ką prieš šimtą metų K. Marksas matė anų laikų Anglijoje, jis dabar galėtų pamatyti Sovietų Rusijoje. Sovietų Rusijoje turtų nelygybė labai didelė. Pajamos tarp valdžios pareigūnų, pramonės valdovų, karininkų ir mokslininkų, meno atstovų ir pramonės darbininkų, o ypač kolūkiečių, labai skirtingos. Svyruoja nuo 30 rublių iki kelių tūkstančių mėnesį. Pajamų skirtumo amplitudė vaizdžiai rodo, kad žmogus ir toliau tebeišnaudoja kitą žmogų. Nei Marksas, nei Engelsas, nei Leninas nenumatė ir nepranašavo, kad vieni darbininkai gaus uždirbti kitus darbininkus. Maža to, Sovietų Sąjungoje ir jos pavergtuose kraštuose atsitiko dar ir kita didelė blogybė, kai kapitalas tapo pajungtas valstybiniam kapitalizmui. Valstybinio kapitalizmo vyriausias tvarkytojas ir vairuotojas yra Kremliaus Komunistų Partijos Centras. Vadinasi, pagal Karolio Markso samprotavimus, Kremliaus Komunistų Centras pasisavino visas ano meto kapitalistų teises, o pramonės darbininkus ir kolūkiečius paliko pikčiausioje išnaudojimo būklėje. Sovietų Sąjungoje partijos kontroliuojamas valstybinis kapitalizmas be jokio pagrindo mažina dirbančiųjų žmonių pajamas, kad tuo būdu sudarytų naujus kapitalus pramonei plėsti. Vaizdžiai tariant, - ten dirbantieji tik mažą dalį gauna to turto, kurį jie pagamina, nes didelę dalį pagaminto jų turto pasisavina Kremliaus bosai. Tuo tarpu klasinis kapitalizmas

pakeitė savo veiklos bruožus evoliucijos keliu. Jis nėra evoliucionavęs pagal Markso pranašavimą, bet priartėjo prie socializmo. Kapitalistinėje santvarkoje didžiosioms įmonėms vadovauja ne savininkai, ne atskiri asmenys, bet specialistų grupė. Patys kapitalistai, pagal profingus valstybės įstatymus, labai suvaržomi. Jų kapitalai apdedami didžiuliais pajamų, paveldėjimų ir kitokiais mokesčiais. Kapitalistinės sistemos šalininkai valstybių ir tautų gyvenimą pasuko visuotinio gerbūvio kryptimi. Pradėjo vykdyti socialinio teisingumo ir visuotinio švietimo programas. Pati valstybė savo pajamas ir gamybą daugiau panaudoja ne kapitalistų užmačias tenkinti, bet silpnųjų ir nuskriaustųjų žmonių interesus gerinti. Turto ir pajamų nelygumą stengiasi išlyginti darbininkų atlyginimą didinant. Apskritai, kapitalistinėse kraštuose dabar siekiama, kad ne klasės, ar atskiri luomai dominuotų, bet pati valstybė susidariusią ekonominę santykių įtampą legaliu įstatymų keliu išsulygintų ir rastų priimtina sprendimą suinteresuotų bendruomenių tarpe.

Susitelkusias valstybės žinioje lėšas stengiamasi panaudoti gyventojų daugumos pragyvenimo standartui kelti iki galimai aukščiausio laipsnio šią sritį įrikiuojami įvairūs socialiniai draudimai: k. t. nedarbo, ligos, senatvės pensijos, nelaimingi atsitikimai ir gausi medicininė pagalba. Žodžiu, pilietis iš savo valdžios susilaukia visokeriopos globos ir nėra jos išnaudojamas, nes jis patys įstatymais užtikrintu teisėtu būdu dalyvauja valdžios sudaryme.

KREMLIAUS PROPAGANDA IR TIKROVĖ

Kremliaus propaganda mėgsta naudoti apgaulingą melą. Slepia ir maskuoja tikrąją dalykų padėtį. Betgi savų ištikimųjų tarpe atidengia reikalui esant ir nuogą tikrovę. Štai D. S. Poljanskis, kaip pagrindinis žemės ūkio klausimais referentas, 1961 m. sausio 11d. Maskvoje SSSR Komunistų Partijos centro komiteto plenumo posėdyje pasakė: "Žemės ūkio kultūros lygis neatitinka dabartinius reikalavimus, žemi derliai, gamybinio - nukelta į 7 puslapį -

Juokai pro ašaras

...Bebro Dūmelio užrašai...

"AUGA, AUGA IR IŠAUGA KAIP PIEMENĖ Į MERGAS" Tokiais vaizdžiais žodžiais gerb. B. K. Naujokas pradeda savo pasakojimą, kaip išaugo "Dirvos" populiarumas (Žiūr. rugp. 5d. laidą). Būtų galima paabejoti dėl piemenės ir mergos reikalingumo kalbant apie "Dirvos" populiarumą. Bet tiek to. Tik galima, kad p. Naujokas nepasakoja, kad išaugo tos mergos populiarumas. Nejaugi į bobos? Toliau gerb. p. Naujokas šitaip populiarumo klausimą svarsto: "Buvo taip. Sutinku vieną, kitą, dešimtą ir gal trisdešimtą. Kone kiekvienas vis išsiduoda ne tik "kokį nors" laikraštį, bet ir Dirvą beskaitą. Vienas, kitas, trečias - ne naujiena. Bet kai taip vienas po kito prisirenka daug, ypač iš "visokių (politinių-ideologinių) parapijų", tai pamažu (kaip tik pamažu, o ne staiga) išauga ir staigmena - kad Dirvos populiarumo barometras beesąs pakilęs aukščiau, negu dažnas manom".

Tai šventa teisybė! Bet kas gi populiarumą taip gražiai išaušino? Man parūpo. Tad aš pagal p. Naujoko pavyzdį sutikau vieną, kitą, dešimtą ir gal trisdešimtą ir kone kiekvienas šitaip sako: "Gerbiame Rastenio straipsnius apie faktus faktelius. Rastenis parašo tris straipsnius apie faktus faktelius ir vėliau jau rašo šešius straipsnius apie klaidas savo klaidėse tuose pirmutiniuose trijuose straipsniuose. Tai argi neįdomu? Argi tas ne ugdė "Dirvos" populiarumo? O kaip humoristiškai p. Rastenis savo klaidėles atitaiso - nors plyšk iš juoko! Tai jau nebe tautininkų organas, o rasteniškai - naujokiškas juokdarybės laikraštis." Taip jie sakė. Gal jie ir tiesą sako, gal jie klysta. Skaitytojas pats nuspręs - mes duosime tik keletą pačių juokingiausių klaidų klaidelių atitaisymų. Štai jie:

ŽYDAI, PRANCŪZAI, AMERIKIEČIAI, TIK NE BOLŠEVIKAI... "Dirvos" liepos 31d. laidoje p. Rastenis šitaip samprotauja: "Gerb. R. Liormanas pateikė dėmesio vertų papildymą apie P. Kubiliūno dingimą. Nors tie papildymai lyg ir skirti atremti minčiai apie dingimo mįslingumą, jie tik dar ryškiau patvirtina, jog P. Kubiliūnas dingio tikrai mįslingai. Išvada, kad P. Kubiliūną klastingai pagrobė bolševikų agentai, padaryta remiantis ne konkrečiais įrodymais, o logišku spėjimu. Būtent, nors jį pasikvietė neva liudyti du asmenys, vienas atrodęs kaip anglų karininkas, kitas kaip vokiečių policijos karininkas, vėliau klausinėjamos anglų ir vokiečių įstaigos neprispazino ką nors apie tai žinančios. Patikėjus jų tuo neprispazinimu ir neįtarus nei amerikiečių, nei prancūzų, nei žydų, liko spėti, kad tai turėjo būti bolševikų agentai. Spėjimas logiškas, bet vis dėlto tik spėjimas, kuriam nėra joks patvirtinimas - vėlesnė (neaiškiu kuriu metu) žinia, kad P. Kubiliūnas tikrai buvęs bolševikų "laikomas baisesios sąlygoje Lubiankos kalėjime Maskvoje".

Tai gi. Kubiliūnas yra laikomas bolševikų Lubiankos kalėjime Maskvoje, bet jį pagrobti galėję žydai, prancūzai ar net amerikiečiai. Juokingiau ir pats Albinas Valentinas negalėtų parašyti...

VIESBUTIS IR ROJUS... Dirvos liepos 31d. laidoje p. Rastenis šitaip rašo: "Gerb. Liormano perteiktos žinios tikslumas kelia abejojimą dėl vidujinio prieštaravimo joje. Būtent, P. Kubiliūnas buvęs "laikomas baisesios sąlygoje Lubiankos kalėjime Maskvoje". Turėjau progos, - rašo p. Rastenis, - iš vidaus šiek tiek pažinti Lubiankos ir Butyrkų kalėjimus Maskvoje. O iš kitų kalinių pasakojimų tada nemaža girdėjau dar ir apie trečią Maskvos kalėjimą. Apie Lubianką buvo toks kalinių sprendimas: "Žymybių ir svetimšalių viešbutis". Man teko tik "tranzito tvarka" ten praleisti du kartus po tris paras. Pats išitinkau, kad tai "viešbutis" palyginus su Butyrkų ir Vilniaus Lukiškių ar Kauno "Mickevičiaus" kalėjimu..."

Puiku! Nei pridėti, nei atimti... Nebent lieka dar vilstis, kad p. Rastenis sekantį kartą parašys, kad Sibiro vergų stovyklos esančios žemiškojo rojaus kampeliai. Tai ir vėl bus juoko.

LEISKIM, DALEISKIM... IR KEISTA, KEISTA IR DAR KARTĄ KEISTA... Gerb. p. Rastenis visai dar neseniai yra pateikęs "Dirvos" skaitytojams tokią istoriją: Kubiliūnas sėdėdamas kalėjime parašė romaną, kurio vardą p. Rastenis jau pamiršo... Bet jis puikiai tebeatsimena, kad Kubiliūnas asmeniškai (išvaizduokite!) įrašė to romano pradžioje įrašą, pavadindamas poną Rasteni... ekscelencija! Atrodė viskas puiku ir malonu. Bet atsirado pulk. Liormanas ir spėjo, kad tokio romano visai nebuvo... Atseit, tai tarytum p. Rastenio kūryba. Ponas Rastenis susirūpino ir, jo žodžiais tariant "apstulbo"... Pasiklausykite ką jis tuo reikalui rašo: "Kas tikrai apstulbinančiai stebina, tai gerb. R. Liormano pranešimas, kad "Apie P. Kubiliūno parašytą romaną sužinojau tik dabar iš V. Rastenio...". "Kitai sakant, gerb. R. Liormanas įtaria, kad ir tas romanas bene būsias "grynas V. R. prasimanymas?" Ponas Rastenis norėdamas reikalą taip sutvarkyti, kad ir vilkas būtų sotus ir ožka sveika, siūlo ponui pulk. Liormanui viską sakyti, tik nesakyti kad tokio romano iš viso nebuvo. Štai pasiklausykite p. Rastenio žodžių: "Leiskim, pulk. Liormanas iš tikrųjų neturėjo nieko bendro su tos knygos išleidimu. Leiskim, nei Kubiliūnas to romano nerašė. Leiskim, kas nors kitas parašė, išleido ir tyčia paleido gaudą, kad tai Kubiliūno-Liormano darbas. Leiskim, kad net mano aprašytoji dedikacija buvo kieno suklastota. Leiskim, kad visa tai buvo padaryta kokių slapukų tyčia Kubiliūnui gal padėti, o gal ir pakenkti. Leiskim, Kubiliūnas būdamas kalėjime galėjo apie tai nei nežinoti". Toliau dar gražiau, anot mūsų dainelės, pasiklausykite: "Bet kaip pulk. Liormanas, būdamas karo komendantu (kur tuo metu: Klaipėdą, Raseiniuose?), galėjo tokio jį tiesiogiai liečiančio "Kauno žvirblių čirškėjimo" negirdėti ir neužginčyti, jeigu tai buvo prasimanymas? Kadangi neužginčijo, tai kur priežastis netikėti tuo "čirškėjimu"? Bet kai užginčijimas remiamas tik nežinojimu ("pirmą kartą išgirdau"), tai keista, keista ir dar kartą keista", - sako p. Rastenis.

Man pačiam buvo įdomus klausimas: ar tikrai pulk. Liormanas būdamas ar tai Raseiniuose ar tai Klaipėdoje galėjo ir turėjo girdėti tai, ką Kaune žvirbliai Konrado kavinėje čirškėjo? Juk tai pats svaibiausias p. Rastenio kaltinimas pulk. Liormanui, tai pats "svarbiausias įrodymas"... Kodėl pulk. Liormanas negirdėjo? O gal tik nuda vė kad negirdėjo? Aš ir vėl pasinaudoju gerb. Rastenio pramintais takais... Sutikau vieną, sutikau kitą, dešimtą, gal ir trisdešimtą ir kone visi prasarė, kad jie p. Rastenį gerai pažįsta dar iš tų laikų, kai jis buvo gen. sekretorius ir darbavosi Pažangos rūmuose. Jie kone visi šitaip samprotavo: ponas Rastenis visą laiką sėdėjo vos keli žingsniai nuo Konrado kavinės kur tie žvirbliai ir ne žvirbliai labai daug čirškėjo ir apie gerb. p. Rasteni. Čirškėjo labai įvairiai. Bet p. Rastenis negirdėjo ar apsimetė negirdėjęs ir... neprotestavo! Tai argi tai jau yra "nesugriaunamas" įrodymas kad tie "čirškėjimai" apie p. Rasteni yra teisingi? Tad kam p. Rastenis jau taip gąsdina pulk. Liormaną, kad... keista... keista ir dar kartą keista... Pažaliau, argi pulk. Liormanas kaltas, kad p. Rastenis taip negražiai susiėmė su tuo romanu ta ir ekscelencija?... Visiems pasi-taiko. Pasitaike ir p. Rasteniui. Bet nereikia už savo klaidas pykti ant kitų, o ypač nereikia juos išjuokti.

JUOKAUTI JUK REIKIA... Dirvos rugp. 7d. laidoje p. Rastenis - nukelta į 8 puslapį -

ILGŲ OKUPACIJŲ PADARINIAI

TAIKIOS IR AGRESYVIOS OKUPACIJOS

Čia kalbame apie svetimų kraštų okupacijas, kitaip dar kolonializmu vadinamas. Būna įvairių okupacijų: laikinų ir ilgalaikių, svetimų jėgų išleidimu į kraštą susitarimu, ir agresyvių okupacijų, galingesniojo kaimynų įsiveržimu prieš okupuotojo krašto valią.

Prie laikinųjų okupacijų reikia pri skirti JAV karinių jėgų išsilaipinimą karo metu Filipinuose ir kitur, nes tai buvo padaryta teisingais susitarimais su okupuotaisiais kraštais, norint juos apsaugoti nuo agresyvių kaimynų ilgesnis ir gal amžinos okupacijos; JAV niekur neparodė agresijos ar ekspansijos pavergti ar užvaldyti svetimus kraštus, neskaityt kieno savai pasiekiamą neva buvusių Meksikos žemių paveržimą (Kalifornijos ir New Meksikos).

Prie ilgalaikių okupacijų reikia skaityti Didž. Britanijos ir kitų kolonijinių imperijų "kultūrtraugerisšką" kolonializmą Azijoje ir Afrikoje. Kolonializmas tenai padėjo atsilikusioms tautos ir laukinėms gentims pakilti civilizacijoj, ko pasekoje dabar išskyla naujos negirdėtos nepriklausomos valstybės.

KUO RUSIJA GARSĪ...

Gi Rusija nuo senų laikų pasižymi agresinėmis - ekspansinėmis okupacijomis. Taip ji nukariavo ir amžinai pasisavino svetimas užurales teritorijas - Sibire, Turkestane, Kaukaze. Ne kitaip ji pasielgė ir su Pabaltijū - Lietuva, Latvija, Estija, nekaltant jau apie Ukrainą ir Baltgudiją. Kur Rusija ir jos paveldėtoja Sovietų Sąjunga pajėgia išsilaikyti, ten maskoliai šeiminkauja kaip namie, ir negalvoja kada pasitraukti. Jiems žmoniškumas ar tarptautinė teisė svetimuose kraštuose neegzistuoja - jie žino tik vieną - jėgą, kumštį, durtuvą, kulka.

Kiek panaši į Rusiją buvo Vokietija, bet jos agresyvumas ir svajonė pavergti "atsilikusius" kaimynus atšaldytas per paskutinius du pasauli-

Rašo - E. Karnėnas

nus karus. Napoleono Prancūzija, kad ir saivaliavo Europoje, vienok, jeigu Napoleonas ir būtų laimėjęs, vargu ar Prancūzija būtų likusi agresyvių valstybių tarpe. Japonija irgi laikinai apraminta.

ŠVEDŲ VIEŠNAGĖ LIETUVOJE

Kiek liečia okupacijas Lietuvoje, prisimintinas švedų "pasivaikščiojimas" Europoj, kada daugiausiai nukentėjo Lietuva, buvusi tramplynu kovos lauku. Kad ir būtų laimėję, Poltavos mūšio nepralošę, švedai vargu ar būtų pavergę Lietuvą, kaip norėjo pavergti vokiečiai ir buvo ir yra pavergę maskoliai. Švedų "svečiavimasis" Lietuvoje turi ryšį su dabartimi tik tiek, kad švedų karai nuterėjo Lietuvą, nusukrdino kraštą sulaikė tautos gerbūvio kilimą, sukėlė epidemijas - marus, nusiautusias Lietuvos sritis. Svarbiausia, kad švedų karai "atidarė" duris į Lietuvą Rusijos kariuomenei. Tik atsiminkin patį pirmąjį rusų ir kazokų Lietuvos sostinė Vilniun įsiveržimą 1655 m. rugpiūčio 7d. kada, daugeliui išbėgus į Užnemunę, Vilniaus miesto gyventojai gynėsi, bet buvo nugalėti ir išplauti (pažymėtina, kad Maskva ta da buvo smarkiai sustiprėjusi dėl lenkų kilmės kazokų etmono Bogdano Chmelnickio vadovaujamos Ukrainos nukrypimo Rusijon).

KAIP KIAULĖ ŽIRNIUOSE...

Ta pirmoji rusų okupacija Lietuvoj truko tik kelis metus. Jie ne savo noru aplėdo Vilnių. Rusai buvo sumušti ir išvaryti. Sudėgintas ir išgrobtais Vilnius greitai atsistatė ir vėl sužibė kaip sostinė derėjo.

Antroji rusų okupacija Lietuvoj 1795-1915 buvo nelemta ilgai ir sunki. Svarbiausia, kad tai buvo laikotarpis, kada Europoj viena po kitos kilo naujos valstybės, klestėjo kultūra, o Lietuvoje buvo tamsi maskolių priešpauža, sulaikiusi Lietuvos pažangą

kokiam šimtmečiui.

1915-18m. vokiečių okupacija Lietuvoje taip pat buvo ne lengva. Jie tikėjosi karą laimėti ir Lietuvoje pasilikti. Laimė, jie karo nelaimėjo. Lietuva atsikūrė nepriklausoma respublika, sparčiai visose srityse pažangą darydama ir šviesia ateitimi tikėdama.

II Pasaulinis karas, nežiūrint Atlanto Chartos, sugriovė beveik viską, ką I Pasaulinis karas buvo davęs. Pabaltijis buvo parduotas... kitų tautų gelbėjimo sąskaiton. Tikrumoje tai buvo Atlanto Chartos išdavimas, Chartos, kuri, kaip atrodo, buvo kurta tik didelėm valstybėm ir tautom... TRUMPAREGIAI TAUTŲ SELSMANAI...

Štai čia ir išskyla ilgos okupacijos Lietuvoje pasekmės. Ypatinai ta ilga 1795-1915 m. maskolių okupacija Lietuvoje "davė pagrindą" ne tik rusams, bet ir pasaulio taiką rikiuojantiems vakarų politikams galvoti, kad Lietuva yra "nedalomos Rusijos" dalis, tad jai "nebusiųjų svetima" vėl Rusijos globoj pabūvoti.

Vašingtone, Londone ir Jalto Rooseveltas su Churchilliu "neturėjo laiko" atsiminti, kad Lietuva yra buvusi imperinė valstybė viduramžiais, kad lietuvių tauta yra valstybinė tauta, nieko bendro su rusais neturinti, kad Lietuva turi nuopelnų Europos gynyne nuo mongolų ir kryžiuočių. Tų "didelių" vyrų trumpa atmintis siekė tik XIX šimtmetį, kada Lietuva kaip valstybė neegzistavo, o pasaulinė enciklopedijose jos vardas tik Lenkijos šešėlyje žiūrimas.

Taip tad matome, ką reiškia tautai ilga okupacija valstybinio statuso atžvilgiu. Pasaulio "galvočiai" nerado reikalo net į satelitų tarpą Pabaltijį išprausti. Lengva širdimi neleido Lietuvą, Latviją ir Estiją numeruotom Sovietų Sąjungos respublikom pe likti...

OKUPACIJŲ ŽALA MUMS PATIEM

Ne tik trumparegiams tautų selmanams okupacijos apdūmė akis.

- nukelta į 6 puslapį -

LAISVOJI LIETUVA

FRĖSE LITHUANIA

911 West 32 St. CHICAGO 8, Ill. Tel: FR 6-5416

Entered as Second-Class matter at the post office at Chicago, Ill.

Published bi-weekly on Thursdays

by LITHUANIAN REGENERATION ASSOCIATION

Leidžia Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
Igaliotas leidėjas - V. KAČINSKAS

Redaktorius - A. J. KAULĖNAS

Administratorius - K. RADVILA

Prenumerata metams \$ 5.
Subscription per year \$ 5

Atskiras numeris 20 c.
20 c. per copy

GARBĖS LEIDĖJAI: J. Bagdonavičius, St. Jakubickas,
Dr. K. Liutkus, Br. Macianskis ir L. Virbickas

TARYBOS RINKIMAI

Šiomis dienomis Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Vyr. Rinkimų Komisija, sudėtyje P. Stakauskas, A. Kačinskienė ir S. Badvilienė, išsiuntinėjo visoms Sąjūdžio Vietininkijoms aplinkraščių, skelbiantį Sąjūdžio Seniūnų Tarybos rinkimus. Atsimentan Sąjūdžio Seniūnų Tarybos galią ir reikšmę Sąjūdžio gyvenime, reikia manyti ir tikėtis, kad šiuose rinkimuose visi Sąjūdžio padaliniai visu šimtu nuo šimčių aktyviai dalyvaus.

Kas kart stipriau pasireiškiantieji demoralizuojantieji lietuvių kovinė dvasią reiškianiai, mūsų kai kurioje

spaudoje ir žodinėje akcijoje, turi rasti mūsų patriotinės organizacijos narius budrius ir ryžtingus reikiamus veiksnius. Laisvės kova dar nebaigta. Mes, davusieji priešaiskai savai tėvynei jos neapleisti vargo dienose, tęsime garbingai, ryžtingai veikdami Sąjūdžio eilėse.

Kviečiame visus LAS padalinius Amerikoje, Anglijoje, Australijoje, Europoje ir Kanadoje pademonstruoti savo ryžtingumą, aktyviai dalyvaujant paskelbtuose Seniūnų Tarybos rinkimuose.

Gražiausios sėkmės Idėjos Bičiuliai!

Kultūra ir loterija

Neperseni spaudoje skaitėme jaunosios kartos atstovo Uosio Juodvalkio pasisakymą dėl neskoningo būdo vertinant aukštesn. mokykloje mokinių pažangumą: loterijos vartojimas! Šiaip jaunieji mūsų, t. y. vyresniųjų, spaudoje patys savarankiškai retai teparabyla. Matyti, šiuo atveju tema buvo jaunimo itin jautriai pajusta, kad vienas iš jų nepatingėjo viešai tarti žodį.

Skaitatyti buvome maloniai nuste binti U. Juodvalkio nuovokos grynūmu, taip pat ir nelygstama pagarba mokslui.

Netrukus mokyklos direktorius J. Masilionis davė atsakymą - savo nuo monę išdėstė standartinio pedagogo uolumu ir logika, bet-tartum visai nesupratęs to į mokslą rimtai pasinešusio jaunuolio pasisakymo esmės Direktoriaus pasiteisinimas dėl loterijos būdo atžymint spartuolius nuskambėjo gerokai biurokратиšku tonu: girdi, dėkokite, kad mes iš viso tą šimtinę (ar kiek ten buvo?) sugraibėme, o galėjome ir visai nieko neduoti, nes tai nebuvo mūsų pareiga. Vadinasi, neprašyta į būtina programą. Kartais panašiai išgirstame primityvus išsilavinimo tėvus atsikertant savo vaikams: džiaukitės, kad jus auginome nuo mažens, kad valgydinome lopšyje, o tai būtumėte badu nustupe...

Iš tikrųjų gi tikras pedagogas negalėtų šiuo atveju tarti, kad tai ne jo pareiga yra išnaudoti visas priemones mokinių paskatinimui į mokslą, kad nėra pareiga daryti kas galima savo moksleiviams geriau išlavinti ir jų teigiamas pastangas ko ryškiau įvertinti, pasiektus laimėjimus tik kamiau atžymėti. Argi J. M. mano, kad visai pakanka vien standartiškai "praieiti vadovėlių", atlikti nustatytą kiekį rašomųjų darbų, suvesti žurnale pažymius ir padėti savo parašą? Toks trafaretinis mokymas, ypač dabartinei mūsų mokyklai, būtų beveik visai beprasmiškas. Pedagogų tikra pareiga ne vien praieiti puslapius, bet ir-įdėti širdies bei rūpesčio ieškant būdų, kaip jaunuolius pririšti glaudžiau prie dėstomos lituanistikos, kas jiems būtų ne vien suteikta žinių, bet ir padarytas išpūdis, jog tie lietuviški mokslai yra brangiai svarbūs ir reikšmingi, visų mūsų tautiečių su dėmesiu ir meile vertinami.

Uosio J. išėjimas prieš loteriją, mokslus vertinant, rodo, kad jaunoji karta turi dar gryną pajautimą-tikros kultūrinės nuovokos, kad moksleiviai supranta, jog mokslas-tai ne cirkas, kur scenoje burtininkas traukia iš rankovės gyvus balandžius, o žirnius staiga paverčia doleriais. Tinkamo lygio mokslai ir kultūra ne smaišo su loterijomis. Gerai išsitarėi, Uosi, rašyk ir daugiau- mums trūksta nesugadinto skonio jaunuoliškų balsų!

Atrodo, tartum visai sklandžiai ir

Rašo-J. Rutkus

naudingai praieina pas mus visa eilė literatūrinų loterijų (slaptų konkursų)-romanai, novelės, dramos etc. Be abejo, visa tai pagyvina, bent išoriniu būdu populiarina raštiją, liaudiškai tariant, "sudomina eilinių skaitytoją". Bet kaip ir kiekviena loterija (arba cirkas) sykiu užakcentuoja ir pateisina labai neaukštą prekės lygį.

Pirmiausia, autoriai įpratunami ne savo galių aukšč. originalumo siekti, bet-prisitaikyti prie konkurso rengėjų bei jury komisijų skonio. Ir taip konkurse dalyvaujantieji savimai, be jokio spaudimo, savanoriškai įsijungia į tendencijas, kurios spėja mai gali nuvesti į tikslą-premijos pinigų laimėjimą.

Antra, tokiuose konkursuose dalyvauti ir laimėjimu iškilti, gal būt, labiausiai sveika jauniems ar dar nieku nepasižymėjusiems. O savo kūrybinį veidą turintiems autoriams-grynas nuosmūkis, kūrybos žlugdymas, savo gabumų apinasrių apžabojimas. Juk jis slaptame konkurse turi stengtis paslėpti savo talentą, t. y. neparodyti savo stiliaus, vengti savo kompozicinių ar tarmiųjų savitumų, turi susiniveluoti iki tiek, kad jury komisija neatpažintų. Ir kas pvz. liktų iš Mazalaitės ar Ramono, jei jie turėtų neris iš kailio slėpdami savo per tiek metų išsidirbtą stilių ir kūrybinį veidą? Todėl konkursus yra leng-

Labai dar neseniai daug žymių JAV politikų ir žurnalistų paniekinančiai juokėsi iš tų, kurie užsimindavo, kad Barry Goldwateris gali būti JAV res publikonų išrinktas būti kandidatu į JAV prezidentus. Apsiriko. Barry Goldwateris jau išrinktas kuone visais konvencijos balsais, ir tai iš pirmo karto. Dabar tie patys žurnalistai ir politikai piktai pravardžiuoja tuos kurie užsimena, kad Barry Goldwateris gali būti išrinktas Amerikos prezidentu. Kodėl?

KO JIE IŠSİGANDO ?

Aišku, kad priežasčių gali būti nemažai. Apie jas daug buvo ir yra rašoma. Todėl čia pacituosiu tik mažą ištraukėlę iš DRAUGO liepos mėn. 31d. laidoje tilpusio straipsnio: "Liepos 16, priimdamas nominaciją, sen. Barry Goldwater pasakė kalbą, kokios nė vienas prezidentinis kandidatas po karo nėra pasakęs. Eisenhoweris, Kennedy ir Nixonas savę kalbose pirmoje vietoje akcentavo taiką ir ekonominę gerovę. Goldwateriui aukščiausia vertybė yra laisvė. Laisvė, kurios autorius yra pats Dievas. Laisvė ne tik savajam kraštui, bet ir visam pasauliui, o ypač Europos pavergtiesiems.

Šitokia laisvės samprata tiesiog išgąsdino tariamuosius laisvės žemponus - šio krašto liberalus, kurie praktikoje laisvę pripažįsta tik laisvę atakuojančioms jėgoms.

PASAULIS SUSKALDYTAS

- ... pasaulis suskaldytas, mūsų kraštas nuramintas, - dabartinę situ-

Už Goldwaterį ir už Valiuką

Dr. Kazys Sruoga

aciją vertina sen. Goldwateris. - Demokratams valdant, bilijonas žmonių buvo numestas į komunistinę vergiją ir jų likimas ciniškai užantspauduotas. Šiandien mes turime administraciją, kuri, atrodo, pasiryžusi eiti su komunistais į bet kokį susitarimą: nuo aukso iki kviečių, nuo konsulatų iki pastikėjimo ir netgi iki žmogiškosios laisvės.

EKSTRIMIZMAS KOVOJE UŽ LAISVĘ

- ... Aš tamstoms noriu priminti, kad ekstrimizmas, ginant laisvę, nėra nusikaltimas ir nuosaikumas, siekiant teisingumo, nėra dorybė."

VALIUKAS UŽ LIETUVOS LAISVĘ IR UŽ GOLDWATERIO IŠRINKIMĄ

Leonardas Valiukas yra visos Kalifornijos respublikonų asamblėjos vicepirmininkas. Valiukas yra vienas iš pačių aktyviausių veikėjų kovojančių už Goldwaterio išrinkimą į JAV prezidentus. Tačiau lietuviams ir pavergtai Lietuvai svarbiausias yra kitas faktas: L. Valiukas vadovauja tai JAV lietuvių, latvių ir estų organizacijai, kuri deda pastangas per Amerikos Kongresą išlaisvinti Pabaltijo valstybes. Aišku, kad Valiukas gali sėkmingai vadovauti tik būdamas tokioje aukštoje JAV respublikonų partijos vietoje, turėdamas tuos politi-

nus ryšius, kuriuos tik retam Amerikos lietuviui kada nors buvo pavykę sudaryti. Tatai ir yra Valiuko pasisekimo "paslaptis".

KAS SIŪLO NEBEKOVOTI SU OKUPANTU ?

Keletas (tik keletas!) Amerikos lietuvių žurnalistų prisipyrę tvirtina, kad Valiukas dirba Lietuvai žalinę darbą. Atsirado net toks, kurs tvirtino, kad Valiukas dirba nepadorų darbą. Tuo tarpu kita spauda ir eiliniai Amerikos lietuviai, latviai ir estai giliai vertina Valiuko darbą - talkininkauja jam savo darbu ir pinigais aukomis. Kodėl gi taip?

Atsiranda jau vienas kitas balsas, kad Lietuvos laisvinimas atsiduręs aklygatvyje ir kad jau metas išlikti iš kovos bunkerio ir "dairytis". Ką tokios "pažangios" idėjos reiškia ir ką jos lietuviams siūlo - nebesunku suprasti.

Tuo pačiu reikalu neblogą papildymą randame jau minėtame "Draugo" straipsnyje. Ten, tarp kitų dalykų, sakoma šitaip:

"Amerikos liberalus - ir mūsų kius laisvės gynimo "žodinius" tigrus Goldwaterio pasirodymas istorijos arenoje taip nugąsdino, kad ėmė visais balsais spragsėti, lyg spirgai karštoje keptuvėje. Tariamai kovodami prieš ekstrimizmą, jie patys įstengia piešti vien ekstrimistinius baubus: iš vienos pusės, Goldwateris nieko nedarys pavergtųjų išlaisvinimui, iš kitos - sukels atominį karą. Ekstrimistu vadinamas sen. Goldwateris VII. 16 prieš pat nominavimą pasakyoje paskutinėje kalboje padarė tokį "ekstrimistinį" pareiškimą: - Jei būsiu išrinktas prezidentu, duosiu patvarkymą savo ambasadoriui pavergtųjų klausimą iškelti Jungtinėse Tautose."

Seniai norėjosi paklausti paties Valiuko, kaip jam pačiam atrodo jų darbų tokia aštri kritika. Deja, Valiukas toli (Kalifornijoje) ir labai neturi laiko. Betgi pasitaikė proga. Prieinu aš prie Valiuko ir sakau:

- Manęs tai turbūt nebepažįstai? - Pažįstu, pažįstu, - sako Valiukas. Jūs rašote iš "Laisvąją Lietuvą". Tai geras laikraštis. Padeda mūsų darbui. Perduokite mano linkėjimus "Laisvosios Lietuvos" redaktoriams, leidėjams ir skaitytojams. O kagi Jūs, ponas Sruoga, dabar norite iš manęs, stačiai užklausk Valiukas.

- Aš tik norėjau Jūsų paklausti, kodėl kai kas Jūsų darbus taip žiauriai peikia.

- Rezoliucijų pravedimo darbu prietaria beveik visi. Yra vienas kitas ne išmanelis, kuris šiausiai prieš šį taip svarbų darbą. Ta neskaitytinga sauželė, įskaitant ir Pijų Grigaitį, priešėjasi rezoliucijų pravedimo darbu iš pavydo. Mat inciatyva išėjo ne iš jų tarpo, - kietokai pasakė Valiukas.

- Ačiū, atsakėte trumpai ir aiškiai. Gal net kiek per daug "aiškiai". Kai kas galėtų ir įsižeisti. Na, aš užrašau taip, kaip Jūs pasakote. Turiu aš dar vieną klausimėlį. Kai kas samprotauja šitaip: Amerikos Lietuvių Taryba rūpinasi Lietuvos laisvinimo reikalais. Ta Taryba taip pat veikia visų Amerikos lietuvių vardu. Tai ar Jūsų darbas kaip nors nesusimaišo su Tarybos darbu? Ar nėra kokio darbo paralelizmo?

- Amerikos Lietuvių Taryba, kuri turėtų vadovauti Lietuvos laisvinimo kovai Amerikos lietuvių tarpe, jau ke li metai beveik nieko nebedaro. Nesenai ALTas surengė Lietuvių Kongresą. Tiesiog skaudu ir graudu žiūrėti: suvažiavo lietuviai, lietuviai kalbėjo lietuviams. Prezidentas lietuvių nepriėmė; ALT vadovybė net nemėgim aplankyti žymesnių legislatorių ir kitų krašto pareigūnų; posėdžiuose ir iškilmingoje vakarienėje kaip ir nebuvo žymesnių amerikiečių, spauda ignoravo kongresą, pamaldas laikė ir pamokslą sakė lietuviai dviasiškliai. Atrodo, kad ALT-bai dienos suskaitytos. Tą tuštumą užims kiti.

- Rezoliucijų pravedimo žygis bus tęsiamas iki laimėjimo. Žinoma, išrinkus Barry Goldwaterį nereikėtų jokių rezoliucijų. Jis ir be rezoliucijų iškeltų Lietuvos bylą Jungtinėse Tautose ir verstų sovietus išsinešdinti iš Lietuvos. Šiuo metu ir Barry Goldwateris ir William Miller yra rezoliucijų autoriai. Todėl, - kas sto vi už Lietuvos išlaisvinimą iš sovietų vergijos, tas balsuoja už Goldwaterį ir Millerį. Jokie koliojimai ar net grąsinimai neatbaidys tikrųjų lietuvių patriotų nuo to, - taip sakė Leonardas Valiukas.

Iš praeities albumo. ... 1920 m. Vasario 16 dienos šventė Alytuje, laisvės kovoms tebevykstant fronte...

LAIŠVOJI LIETUVA

FREE LITHUANIA

911 West 32 St. CHICAGO 8, Ill. Tel: FR 6-5416

Entered as Second-Class matter at the post office at Chicago, Ill.

Published bi-weekly on Thursdays
by LITHUANIAN REGENERATION
ASSOCIATION

Leidžia Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
Igalotas leidėjas - V. KAČINSKAS

Redaktorius - A. J. KAULĖNAS

Administratorius - K. RADVILA

Prenumerata metams \$ 5.
Subscription per year \$ 5

Atskiras numeris 20 c.
20 c. per copy

GARBĖS LEIDĖJAI: J. Bagdonavičius, St. Jakubickas,
Dr. K. Liutkus, Br. Macianskis ir L. Virbickas

TARYBOS RINKIMAI

Šiomis dienomis Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Vyr. Rinkimų Komisija, sudėtyje P. Stakauskas, A. Kačinskienė ir S. Badvilienė, išsiuntinėjo visoms Sąjūdžio Vietininkijoms aplinkrašti, skelbiantį Sąjūdžio Seniūnų Tarybos rinkimus. Atsimentan Sąjūdžio Seniūnų Tarybos galią ir reikšmę Sąjūdžio gyvenime, reikia manyti ir tikėtis, kad šiuose rinkimuose visi Sąjūdžio padaliniai visu šimtu nuo šimčių aktyviai dalyvaus.

Kas kart stipriau pasireiškiantieji demoralizuojantieji lietuvių kovinę dvasią reiškiančiai, mūsų kai kurioje

spauzoje ir žodinėje akcijoje, turi rasti mūsų patriotinės organizacijos narius budrius ir ryžtingus reikiamai veiklai. Laisvės kova dar nebaigta. Mes, davusieji priesaiką savai tėvynei jos neapleisti vargo dienose, tęsėmės garbingai, ryžtingai veikdami Sąjūdžio eilėse.

Kviečiame visus LAS padalinius Amerikoje, Anglijoje, Australijoje, Europoje ir Kanadoje pademonstruoti savo ryžtingumą, aktyviai dalyvaujant paskelbtuose Seniūnų Tarybos rinkimuose.

Gražiausios sėkmės Idėjos Bičiuliai!

Kultūra ir loterija

Nepersenai spauzoje skaitėme jaunosios kartos atstovo Uosio Juodvalčio pasisakymą dėl neskonio būdo vertinant aukštesn. mokykloje mokinių pažangumą: loterijos vartojimas! Šiaip jaunieji mūsų, t. y. vyresniųjų, spauzoje patys savarankiškai retai teprabyla. Matyti, šiuo atveju tema buvo jaunimo itin jautriai pajusta, kad vienas iš jų nepatingėjo viešai tarti žodį.

Skaitytojai buvome maloniai nustebinti U. Juodvalčio nuovokos grynumu, taip pat ir nelygstama pagarba mokslui.

Netrukus mokyklos direktorius J. Masilionis davė atsakymą - savo nuo monę išdėstė standartiniu pedagogo uolumu ir logika, bet-tartum visai nesupratęs to į mokslą rimtai pasiņesusio jaunuolio pasisakymo esmės Direktorius pasiteisinimas dėl loterijos būdo atžymint spartuoliu nukambėjo gerokai biurokratišku tonu: girdi, dėkokite, kad mes iš viso tą šimtinę (ar kiek ten buvo?) sugraibėme, o galėjome ir visai nieko neduoti, nes tai nebuvo mūsų pareiga. Vadinasi, neįrašyta į būtiną programą. Kartais panašiai išgirstame primityvius išsilavinimo tėvus atsikertant savo vaikams: džiaukitės, kad jus auginame nuo mažens, kad valgydinome lopšyje, o tai būtumėte badu nustipė...

Iš tikrųjų gi tikras pedagogas negalėtų šiuo atveju tarti, kad tai ne jo pareiga yra išnaudoti visas priemones mokinių paskatinimui į mokslą, kad nėra pareiga daryti kas galima savo moksleiviams geriau išlavinti ir jų teigiamas pastangas ko ryškiau įvertinti, pasiektus laimėjimus tik kamiau atžymėti. Argi J. M. mano, kad visai pakanka vien standartiškai "praeiti vadovėlių", atlikti nustatytą kiekį rašomųjų darbų, suvesti žurnale pažymius ir padėti savo parašą? Toks trafaretinis mokymas, ypač dabartinei mūsų mokyklai, būtų beveik visai beprasmiškas. Pedagogų tikra pareiga ne vien praeiti puslapius, bet ir-įdėti širdies bei rūpesčio ieškant būdų, kaip jaunuolius priištiti glaudžiau prie dėstomos liuanistikos, kas jiems būtų ne vien suteikta žinių, bet ir padarytas įspūdis, jog tie lietuviški mokslai yra brangiai svarbūs ir reikšmingi, visų mūsų tautiečių su dėmesiu ir meile vertinami.

Uosio J. išėjimas prieš loteriją, mokslus vertinant, rodo, kad jaunoji karta turi dar gryną pajautimą-tikros kultūrinės nuovokos, kad moksleiviai supranta, jog mokslas-tai ne cirkas, kur scenoje burtininkas traukia iš rankovės gyvus balandžius, o žirnius staiga paverčia doleriais. Tinkamo lygio mokslai ir kultūra ne smaišo su loterijomis. Gerai išsitarėi, Uosi, rašyk ir daugiau- mums trūksta nesugadinto skonio jaunuoliškų balsų!

Atrodo, tartum visai sklandžiai ir

Rašo-J. Rutkus

naudingai praeina pas mus visa eilė literatūrinių loterijų (slaptų konkursų)-romanai, novelės, dramos etc. Be abejo, visa tai pagyvina, bent išoriniu būdu populiarina raštiją, liaudiškai tarant, "sudomina eilinių skaitytojų". Bet kaip ir kiekviena loterija (arba cirkas) sykiu užakcentuoja ir pateisina labai neaukštą prekės lygį. Pirmiausia, autoriai įpratunami ne savo galių aukšč. originalumo siekti, bet-prisitaikyti prie konkurso rengėjų bei juri komisijų skonio. Ir taip konkurse dalyvaujantieji savime, be jokio spaudimo, savanoriškai įsijungia į tendencijas, kurios spėja mai gali nuvesti į tikslą-premijos pinigų laimėjimą.

Antra, tokiuose konkursuose dalyvauti ir laimėjimu iškilti, gal būt, labiausiai sveika jauniems ar dar nieku nepasižymėjusiems. O savo kūrybinį veidą turintiems autoriams-grynas nuosmūkis, kūrybos žlugdymas, savo gabumų apinasri apžabojimas. Juk jis slaptame konkurse turi stengtis paslėpti savo talentą, t. y. neparodyti savo stiliaus, vengti savo kompozicinių ar tarmiųjų savitumų, turi susiniveliuoti iki tiek, kad juri komisija neatpažintų. Ir kas pvz. liktų iš Mazalaitės ar Ramono, jei jie turėtų nertis iš kailio slėpdami savo per tiek metų išsidirbtą stilijų ir kūrybinį veidą? Todėl konkursus yra leng-

viau laimėti visai dar nežinomam arba savo stiliumi neturintiam autoriui. Na, dėl 1.000 dolerių, sakoma, ir velnis kazoką pašoka. Bet blogai, jei gabus autorius sugundomas įvairiai kombinuoti, kad savo veidą po falšyvu skydu paslėptų.

Trečia, rimtą veikalą rašyti slaptomis kartais yra literatūriškai nuostolinga. Pvz. J. Švaišto "Sužadėtinė" (apie V. Kudirką)-argi nebūtų dar tobulesnė išėjusi, jei nebūtų reikėję taip beprasmiškai slapuku rašyti? Toks žymus autorius, betgi aukštaitis, -jam būtų buvę pravartu suvalkiętinę buitį ir žodyną pas kapsus išsiterauti, detalėse pasitikrinti ir veikalą tobulai išbaigti. Tačiau konkurso slaptumas privertė atsakyti normalių ir naudingų galimybių. O paskiau J. Valaitis pririnko gana daug tokių klaidų, kurių buvo galima lengvai išvengti, jei ne tas vaikiškas "slaptumas".

Ketvirta, juk ir tas slaptumas yra dažnai tik juokingas apsigaudinėjimas. Išeivijoje mūsų autorių nėra daug, o skirstant į paskirus žanrus, temas, pamėgtą medžiagą ir tt. -lieka maždaug rinktisi tik iš keleto vardų. Gera juri komisija gali lengvai tą slaptumą išsifruoti, t. y. atrinkti, kam kurie rankraščiai priklauso. Sakoma, kad komisijų nariai, būdami patys autoriai-savo pažįstamiems kolegoms pavydi premiją duoti, tad ir paskiria dažniausiai tam, kurio neatpažįsta. O kartais įvyksta atbulai Atpažinus kurį sau pageidaujama rašytoją-saugituojama komisija tą ir

Už Goldwaterį ir už Valiuką

Dr. Kazys Sruoga

acilją vertina sen. Goldwateris.

- Demokratams valdant, bilijonas žmonių buvo numestas į komunistinę vergiją ir jų likimas ciniškai užantspauduotas. Šiandien mes turime administraciją, kuri, atrodo, pasiryžusi eiti su komunistais į bet kokį susitarimą: nuo aukso iki kviečių, nuo konsulatų iki pastikėjimo ir netgi iki žmogiškosios laisvės.

EKSTRIMIZMAS KOVOJE UŽ LAISVĘ

- ... Aš tamstoms noriu priminti, kad ekstrimizmas, ginant laisvę, nėra nusikaltimas ir nuosaikumas, siekiant teisingumo, nėra dorybė.

VALIUKAS UŽ LIETUVOS LAISVĘ IR UŽ GOLDWATERIO IŠRINKIMĄ

Leonardas Valiukas yra visos Kalifornijos respublikonų asamblėjos vicepirmininkas. Valiukas yra vienas iš pačių aktyviausių veikėjų kovojančių už Goldwaterio išrinkimą į JAV prezidentus. Tačiau lietuviams ir pavergtai Lietuvai svarbiausias yra kitas faktas: L. Valiukas vadovauja tai JAV lietuvių, latvių ir estų organizacijai, kuri deda pastangas per Amerikos Kongresą išlaisvinti Pabaltijo valstybes. Aišku, kad Valiukas gali sėkmingai vadovauti tik būdamas tokioje aukštoje JAV respublikonų partijos vietoje, turėdamas tuos politi-

nus ryšius, kuriuos tik retam Amerikos lietuviui kada nors buvo pavykę sudaryti. Tatai ir yra Valiuko pasisekimo "paslaptis".

KAS SIŪLO NEBEKOVOTI SU OKUPANTU ?

Keletas (tik keletas!) Amerikos lietuvių žurnalistų prisispyrę tvirtina, kad Valiukas dirba Lietuvai žalingą darbą. Atsirado net toks, kurs tvirtino, kad Valiukas dirba nepadorų darbą. Tuo tarpu kita spauda ir eiliniai Amerikos lietuviai, latviai ir estai giliai vertina Valiuko darbą - talkininkauja jam savo darbu ir pinigais aukomis. Kodėl gi taip?

Atsiranda jau vienas kitas balsas, kad Lietuvos laisvinimas atsideręs aklygatvyje ir kad jau metas išlipti iš kovos bunkerio ir "dairytis". Ką tokios "pažangios" idėjos reiškia ir ką jos lietuviams siūlo - nebesunku suprasti.

Tuo pačiu reikalu neblogą papildymą randame jau minėtame "Draugo" straipsnyje. Ten, tarp kitų dalykų, sakoma šitaip:

"Amerikos liberalus - ir mūsų - kius laisvės gynimo "žodinius" tigrus Goldwaterio pasirodymas istorijos arenoje taip nugąsdino, kad ėmė visais balsais spragsti, lyg spirgai karštoje keptuvėje. Tariamai kovodami prieš ekstrimizmą, jie patys įstengia piešti vien ekstrimistinius baubus: iš vienos pusės, Goldwateris nieko nedarys pavergtųjų išlaisvinimui, iš kitos - sukels atominį karą. Ekstrimistu vadinamas sen. Goldwateris VII. 16 prieš pat nominavimą pasaktyoje paskutinėje kalboje padarė tokį "ekstrimistinį" pareiškimą: - Jei būsiu išrinktas prezidentu, duosiu patvarkymą savo ambasadoriui pavergtųjų klausimą iškelti Jungtinėse Tautose."

Seniai norėjosi paklausti paties Valiuko, kaip jam pačiam atrodo jų darbų tokia aštri kritika. Deja, Valiukas toli (Kalifornijoje) ir labai neturi laiko. Betgi pasitaikė proga. Prienu aš prie Valiuko ir sakau:

- Manęs tai turbūt nebepažįsti?
- Pažįstu, pažįstu, - sako Valiukas. Jūs rašote į "Laisvąją Lietuvą". Tai geras laikraštis. Padeda mūsų darbui. Perduokite mano linkėjimus "Laisvosios Lietuvos" redaktoriams, leidėjams ir skaitytojams. O kągi Jūs, ponas Sruoga, dabar norite iš manęs, stažiai užklausė Valiukas.

- Aš tik norėjau Jūsų paklausti, kodėl kai kas Jūsų darbus taip žiauriai peikia.

- Rezoliucijų pravedimo darbu priitaria beveik visi. Yra vienas kitas ne išmanėlis, kuris šiaušiasis prieš šį taip svarbų darbą. Ta neskatilinga saujaudis, įskaitant ir Pijų Grigaitį, priešinasi rezoliucijų pravedimo darbu iš pavydo. Mat iniciatyva išėjo ne iš jų tarpo, - kietokai pasakė Valiukas.

- Ačiū, atsakėte trumpai ir aiškiai. Gal net kiek per daug "aiškiai". Kai kas galėtų ir įsižeisti. Na, aš užrašu taip, kaip Jūs pasakote. Turiu aš dar vieną klausimėlį. Kai kas samprotauja šitaip: Amerikos Lietuvių Taryba rūpinasi Lietuvos laisvinimo reikalais. Ta Taryba taip pat veikia visų Amerikos lietuvių vardu. Tai ar Jūsų darbas kaip nors nesusimaišo su Tarybos darbu? Ar nėra kokio darbo paralelizmo?

- Amerikos Lietuvių Taryba, kuri turėtų vadovauti Lietuvos laisvinimo kovai Amerikos lietuvių tarpe, jau ke li metai beveik nieko nebedaro. Nesenai ALTas surengė Lietuvių Kongresą. Tiesiog skaudu ir graudu žiūrėti: suvažiuavo lietuviai, lietuviai kalbėjo lietuviams. Prezidentas lietuvių nepriėmė; ALT vadovybė net nemėgino aplankyti žymesnių legislatorių ir kitų krašto pareigūnų; posėdžiuose ir iškilmingoje vakarienėje kaip ir nebuvo žymesnių amerikiečių, spauda ignoravo kongresą, pamaldas laikė ir pamokslą sakė lietuviui dvasiškai. Atrodo, kad ALT-bai dienos suskaitytos. Tą tuštumą užims kiti.

- Rezoliucijų pravedimo žygis bus tęsiamas iki laimėjimo. Žinoma, išrinkus Barry Goldwaterį nereikėtų jokių rezoliucijų. Jis ir be rezoliucijų iškeltų Lietuvos bylą Jungtinėse Tautose ir verstų sovietus išsinešdirti iš Lietuvos. Šiuo metu ir Barry Goldwateris ir William Miller yra rezoliucijų autoriai. Todėl, - kas sto vi už Lietuvos išlaisvinimą iš sovietų vergijos, tas balsuoja už Goldwaterį ir Millerį. Jokie koliojimai ar net grąšiniai neatbaidys tikrųjų lietuvių patriotų nuo to, - taip sakė Leonardas Valiukas.

Iš praeities albumo. ... 1920 m. Vasario 16 dienos šventė Alytuje, laisvės kovoms tebevykstant fronte. . .

Valio, Vyčiai!

Lietuvos Vyčių, jau čia susikrovusių savo darbo 51 metus, šiomis dienomis Čikagoje vykusio, seimo metu mačiau tik koncerto skelbimus (ofišas) ir VIII. 9d. pamaldas Market parko lietuvių šventovėje, dar vadina moje keturių madonų šventove. Tai tiek ir tegalėsiu papasakoti. Apie kitas to seimo dalis papasakojo ar papasakos kiti.

Kodėl šį kartą nebuva nors jų kn certe, gal pensininko nedera klausti. O apie banketą netinka galvoti nė į tą pusę. Bet ir tai, kas matyta, buvo skėdina ir įgalina spręsti apie Vyčių vėklos vertę.

Prieš tai kelias savaites languose ir prie parapijų stiprių medžių liemenų didžiavosi grynai lietuviški spausdinti koncerto skelbimai. Visai tokie, kaip anais laikais P. Višinskio (ne kardinolo) skelbiantieji lietuvišką vaidinimą ir sukėlė tada didžiulę ir garsią Rusijos imperijoje bylą, nulėmusią spaudos gražinimą. Skirtumas tik toks, kad dabar tu lietuviškų "ofišų" čia niekas nenudraskė. Taigi tos koncerto "ofišos" skelbimai visai ne tokie, kaip buvusios Čikagoje religinio meno parodos. Aną radusi prie durų pašto dėžutėje, pamaniau, kad čia įprastinė amerikoniška "reklama" ir nepaskaičius pri-glaudžiau prie kitų neskaitytinių po-pierių krūvos. Tik vėliau sužinojau, ką aš buvau padariusi!

Rugpjūčio mėn. 9 d. sekmadienis. Nė kiek neveluodami, šventovės prie-angyje sušlamu vėliavomis pirmo-sios seimo dalyvių gretos. Priešaky pirmojo būrio, vesdama visus, žydė-jų mūsų tautinė vėliava. Tuoj paslū-ją, priešakinėje gretoje, du augaloti vyrai prie peties su ginklo įvaizdžiu. Vadinasi, ir kankliai ir kardas. Ži-

noma, išskirtinoje vietoje - malda. Tos gretos viduriniu taku ėjo ir ėjo vieningai - jauni seni, vidutiniai, priauglis, vyrai, moters - visi, kaip viena tauta. Ir kur kas daugiau, negu Vasario 16-ją LB-nės apylinkės.

Suolai, kaip paprastai per lietuvių sumą, pradžioje dar beveik tušti. Tik po evangelijos ir įpusėjus pamokslui (ta diena buvo vasaros laikas, kada pamokslas nesakomas), gali sakyti, kad jau "visi". Todėl gretos, išpūrusios prie grotelių vėliavas, turi vietos susėsti. Vėluojantieji parapi-jiečiai išžengę dairosi, nustemba, kas čia atsitiko, kad jau pilna šventovė, jų vietos užimtos! O būdami didžiai mokyti, tuoj suvokia, kad gyvenimas tuštumos nemėgsta (išskyrus puotą, kur kvietiesiems svečiams padėsto-mos kortelės), - nebus tavęs, kitas atsiradęs tavo vietą užims. Puiku, kad šį kartą užėmė vyčiai! Kad jie visada kitų lietuvių paliktas vietas užimtų!

Pavėlavusieji lieka stovėti prie durų. Jų gerokas būrys. Bet jiems dar geriau: pirmieji spės išeiti, ne-matę tos gausios Vyčių eisenos - nei ateinančios, nei išeinančios.

Skaitytinės šv. mišias atnašauja (jei neklystu) gerb. parapijos klebo-nas. O vasaros meto choras jas pra-deda žydų tautos tremties giesme Dievas mūsų prieglauda. Pilnutėlė šventovė dabar tikrai nebijo, "kad ir žemė drebėtų".

Labai galinga, išpūdinga, darnu ir ryžtinga.

Šv. mišių atnašautojas, paskelbęs lietuviškai parapijos žinias, skelbia jas ir kita kalba. Tai akmenėlis trinktelėjęs ir įskėlęs vie nalyti, iki šiol, lietuvišką gintarą. (Per lietu-

vių sumą, apskritai, niekadoms negir-dėdavome kita kalba skelbimų)

Skaito evangeliją ir sako pamokslą, lietuviškai, vysk. V. Brizgys. Pa-mokslas ta proga išskirtinai pritaik-kytas. Tegu žino ir jo negirdėję bent vedamąją mintį: turime pir-miausia būti geri lietuviai. O Vyčių didžioji pasiuntinybė čia nešti krikš-čionybę ir lietuviškumą į lietuviškas blėstančias šeimas, ir visokeriopą pagalbą galvažudžių parblokštai ty-liai kovojančiai Lietuvai. Sklandžiai suderina poetinį jausmą (sentimen-tą) su kieta, ištvėringa kova, kaip graikų Iliadoje. O Vyčių darbas te-būna dar ilgas metus lyg anoji Ili-a-da.

Jeigu kita kalba Vyčiai pamokslu neužprašė ir savo suvažiavimo pa-maldoms pasirinko šioje šventovėje sumą, matyti, kad jie lietuviškai su-pranta. Jeigu kuris ir nesuprastų, ne-būtų pervirš nuostabu. Nuostabiau, kai spaudos atstovų suvažiavime dar pirmosios kartos atsivežtinis pasigyrė, kad, girdi, mes jau tuoj lie-tuviškai paskaitų nebeskaitysime ir negalėsime ta kalba skaitomų klau-syti.

Toliau choras išsišoka su viena svetima kalba giesme. Tai antras išsiskiriaš akordas. Tuo labiau, kad jau dabar ir giedotinėse mišiose ga-lės vietos rasti ir tautinės kalbos. Galvoji: jeigu anos svetima kalba giesmės nepakeičiami meno kūrin-iai, tai jų žodžius lengva išsiversti į lietuvių kalbą. Lietuvių kalba dab-a: šaukte šaukiamo me no nepagadintų. Muzikai - balsininkai pripažįsta lie-tuvių kalbą esant tinkamesnei melodi-niam skambesui, negu angliškajai: lie-tuvių kalba šiuo atžvilgiu šliejasi prie lotynų kalbos.

Iš praeities albumo... Tuometinis Lietuvos Užsienų Reikalų Ministe-ris S. Lozoraitis grįžęs iš pasitarimų Taline, Estijoje.

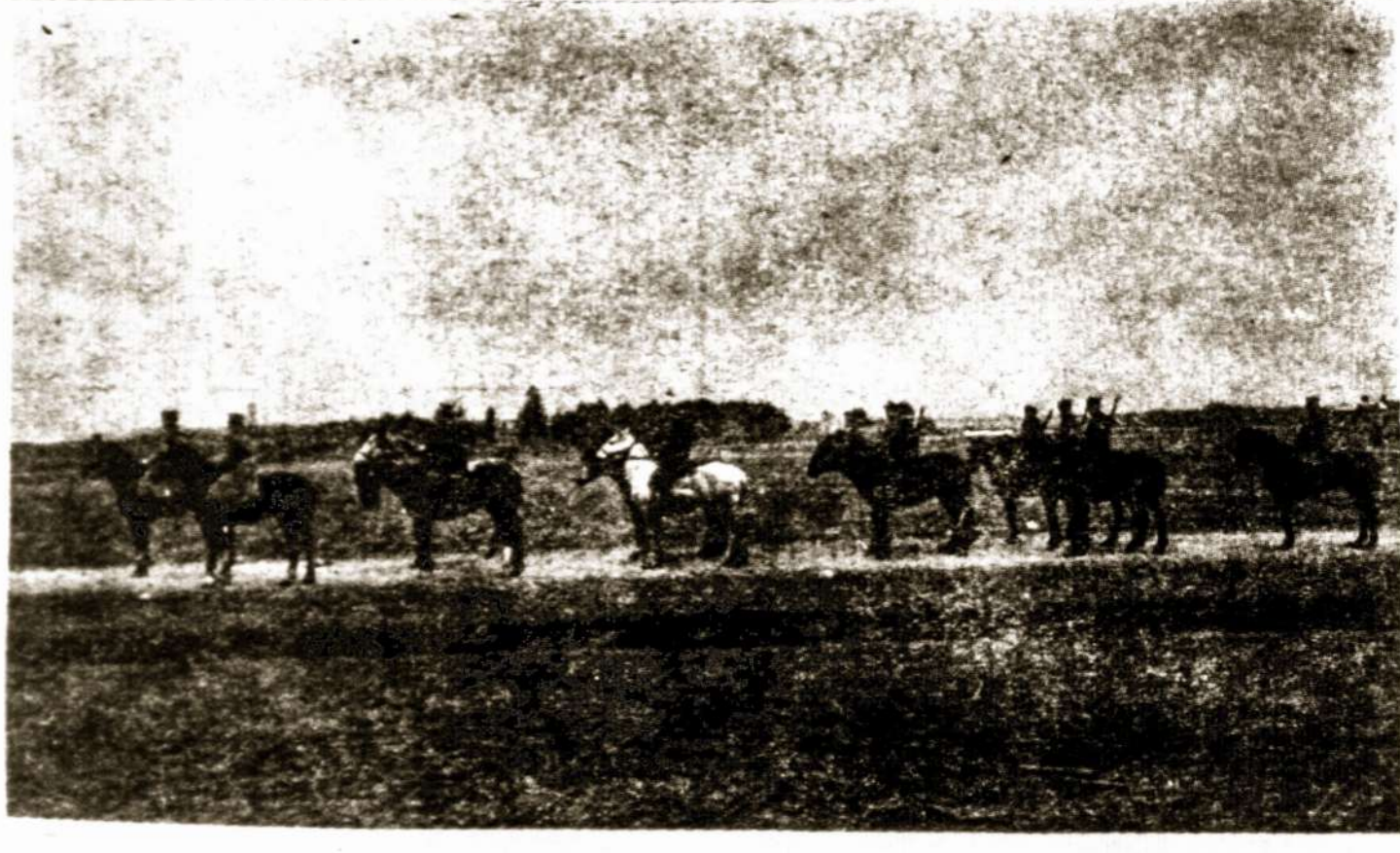
"Eikite: mišios baigtos". Pabaigai tarsi religiniu himnu virtusi, Mairo-nio -Sasnausko Marija. Kai kas cho-rui pritaria. Dauguma tyli - užmiršę. Bet šį kartą tik kai kuriems trūksta pasiaukojimo, ištvėrmės išbūti šven-tovėje, kol giesmės vienas pirmasis punktas bus pagiedotas. Beveik visi laukia. Tik vienas kitas, lyg apsimig-lojęs, išsaina.

O palaukti, kol išeis vėliavos, mes nepratę. Neturime laiko. Ir kuriam galui! Ir šį kartą galvotrukčiais ver-žėmės laukan, lyg išgirdę gaisro pa-vojų ar pajutę žemę drebant. Veržė-mės ne kokie neišmanėliai, "moterė-lės" ar vaikai, apie drausmę, tvarką, taktą ir pagarbą vėliavoms niekad nieko negirdėję, bet pirmieji veržė-mės tie, kurie patys už tai esame statę po šautuvu kitus ir laikę pas-kaistas apie vėliavų "ceremonialą" jų vartojimo taisyklės.

Išėjus paskiausia vėliavoms, pažis-tama kumštelia ir apsižvalgius paš-nibždoms sako: "Matai, jeigu nebūtų Vyčių, tai nebūtų nė kas parodo, jog mūsų vėliava tinka būti atnešama šventovėn į iškilmingesnes pamal-

das". Aš tą pačią mintį perduodu ki-tai. Ir suprantame, anot prel. Krupa-vičiaus, kad mes "užpečkiniai" patri-otai; slepiamės patys nuo savęs, at-silikę 50-čia metų nuo pirmiau čia atvykusių. O savo lietuviškumo mas-tą tiek sutrumpinome, kad bijomės net savo vardo ir veido išraiškos.

- Matai kokietie Vyčiai, - dar ka-žin, kas prisideda! - Kad jie dar 50 metų sveiki čia darbuotųsi ir vešė-tų, tai tą lietuviškumo mastą turėtu-me su kuo sulygtinti. Dabar tegirdi-me: lietuviškų pamaldų nereikia, man vis tiek, lietuviškų maldaknygių nereik, lietuvių kalbos lietuviškų pa-rapijų ir vienuolynų mokyklose ne-reik, lietuviškų dainų lietuvių koncer-tuose nereik, vaikams lietuviškai šnekėti nereik, Aušros Vartų Mari-jos paveikslas nereik, nes jis Vilniu-je... Mat visa tai negeras lietuviš-kuo mastas. Girdi, būkime tik šir-dy lietuviais. Tegu svetimieji, iš nie-kur negalėdami atspėti, kas mūsų toj širdy yra, nusinėja mus kartu su tuo tikruoju ir geruoju mastu - su visa širdimi ir su joje paslėptu lietuviškumu. L. V.

Laisvės mūšiams siaučiant tėvynės laukuose... 1919 metais žvalgų būrelis kautynių zonoje seka bolševikų pozicijas.

Iš Lietuvių Bendruomenės veiklos

JAV Lietuvių Bendruomenės Tary-bos sesijos nutarimai:

LITUOVOS LAISVĖS KOVOS REI-KALŲ - Taryba pritaria ligšiolinėms pastangoms konsoliduoti Lietu-vos laisvinimo organizaciją. Taryba remdama Lietuvos laisvinimo rezolu-cijų žygius JAV Kongrese, kviečia JAV lietuvius aktyviai jungtis į šį darbą.

Pasaulio lietuvių jaunimo kongre-so reikalu Taryba pritaria PLB Val-dybos šaukiamam pasaulio lietuvių jaunimo kongresui ir remia jo orga-nizavimą.

Jaunimo jungimo į bendruomenės

veiklą reikalu Taryba paveda CV įs-teigti atitinkamą organą rūpintis lie-tuvių jaunimo įjungimu į bendruome-nės veiklą.

Lituanistinio švietimo reikalu Ta-ryba paveda CV rūpintis lituanistinių šeštadienių mokyklų mokytojų pa-ruošimu, sudarant sąlygas pasinaudo-ti Pedagoginio Lit. Instituto studijų galimybėmis, ir ragina steigti dau-giau vaikų darželių bei aukšt. lit. mo-kyklų ten, kur jų nėra.

Lituanistinių studijų reikalu rūpi-n-tis, kad lietuviai būtų gerai informuo-ti apie lituanistinių dalykų studijų ga-limybes aukštesiose JAV mokyklose

ir stengtis, kad kuo daugiau lietuvių siektų aukštojo mokslo bei akademi-nio darbo, ypač humanitarinių, socia-linių ir politinių mokslų srityse.

Organizaciniais reikalais CV ieš-ko būdų steigti LB apylinkės visose vietovėse, kur gyvena didesnis skai-čius lietuvių, ir stengiasi suieiti į kon-taktą su senąja lietuvių išeivija, tebe silaikančia nuošaliai bendruomenin-čio gyvenimo.

Tautinio solidarumo įnašų reikalu Taryba, pabrėždama tautinio solida-rumo įnašų reikšmę bendruomenės

- nukelta į 8 puslapį -

63-oji tąsa

Sėdžiu atsirėmęs į apdegusį rąstą ir klausau šventos puikiausio ryto muzikos: miškas ramiai ošia, o jame mažieji gamtos gyventojai visais bal-sais skelbia gražios dienos pradžią. Aikiui nuraminti čiulpiu jau gero-kai sudžiūvusios juodos duonos plu-tą. Ji skani. Tingiu atsidaryti gautą išvykstant konservų dėžutę... Tegul ji dar liks mano krepšelyje, kas žino kiek ilgai užtruks mūsų kelionė na-mo.

Mintys apie trijų brolių kovotojų likimą neduoda ramybės... Kas nuti-ko juos? Tai mišle, kuri kankinančiai neduoda ramybės ir kaž koks tylus zirzlus vidaus balsas kužda: jūs pa-likote juos likimui... arba reikėjo sustabdyti... arba eiti kartu...

Žinau, kad viskas jau pasibaigė. Mano norai ir mintys jau nebeįtari-sys padėties, bet negaliu iš jų išsiva-duoti...

Perkūnas sėdi visai arti manęs, nugara atsirėmęs į tą patį rąstą ir seka priešiną pusę. Mes nesikalba-me, bet tikiu, kad ir jo mintys yra panašios...

Mano akį patraukia šmekstelėjęs tarp sudegusių rąstų tvėrinėlis. Nesu skubau pamatyti kas ten buvo: lapė? šeškus?.. Godžiai seku tą plotą tikė-damasis vėl pamatyti tą mūsų sve-čia ir džiaugiuosi, kad tas nežinomas keturkojis išvaduoja mane iš slogių minčių... Netrukus jis vėl pasirodo. Tai kатыtė!

Maziukė, sudžiūvusi, liesa ir pur-vina... Ji dabar žiūri į mane ir tar-tum klausia: ko aš čia sėdžiu...

Kurį laiką mes stebime vienas ki-tą nejudėdami, tartum tirdami kiek mes vienas kitam galim būti pavojin-gi. Jos laukime yra klausimas: kas tu - priešas, tas priešas, kuris sude-gino mano gerųjų šeiminiųkų namus ir juos išsigabeno, ar draugas, kuris galėtų ištiesti paramos ranką mano

sudžiūvusiam kūnui...

Aš tyliai ją šaukiu; kac... kac...

Bet ji dar neapsisprendusi... Ištie-siu turimą rankoj duonos plutą ir vėl šaukiu... Ji nesijudina, bet tyliai su-kniaukia "miau" ir glaudžiasi prie nuodėgalių krūvos, laukdama ką aš darysiu toliau...

Skubiai išsiimu konservų dėžutę ir ją atidarau... Ji alkanesnė nei aš... Teateina!

Praslinkus keliolikai minučių, mes liekame artimesni draugai: ji išdris-ta ateiti visai arti manęs ir, matyti, užuodžia konservų kvapą, bet vis nė-ra drąsos žengti paskutinį susidrau-gavimui žingsnį...

Badas yra galingas ginklas gamtos kovoje ir jis negali jos nedrąsą... Mes jau draugai ir ji godžiai valgo žolėje padėtus konservus, retkarčiais vis užmesdama žvilgsnį į mane, tar-tum klausdama: kas gi tu, pagaliau, - priešas ar draugas?

Senai bemačiau taip skaniai val-ganr gavalėlių: viskas jau gerai, -mė-sos gabalėliai, makaronai, bulvės ir net aštrokas konservė padažas... Pa-galiau mano maža konservų dėžutė pasibaigia ir ji su pasigardžiovimu laižosi, jau nebebijodama manęs.

Aš ją pasimu sau ant kelių. Ištikrųjų ji baisiai sunykus, vien-oda ir kaulai. Purvina, panašiai kaip

ir aš; už tai mes liekame geri drau-gai...

Slenka valanda, kita. Saulutė aštri ir kaitina be pasigalėjimo, danguje jokio debesėlio, aplinkoj jokio garse-lio. Net ir paukščiai miške nurimo triukšmą kėlę, tartum jausdami besi-artinančią audrą... O ta audra mums artėjo... Ne dangus ją mums ruošė, bet priešas, ištroškęs Lietuvos vaikų kraujo...

Artėjo vidūdienis. Saulutė buvo pa-čiame skaidraus dangaus skliaute ir mes jau rengėmės kelti sekančią pa-mainą sargybai, kai Perkūnas tyliai sušuko:

- Gulk! Mes turime svečių!

Antrą kartą nereikėjo paraginti: žaibu išsitiesiau ties rąstu ir atsiku-kau į jo pusę. Mane rąstas puikiai dengė, palikdamas visai neblogą ma-tomumą į dirvonais paliktus šio buvo šio kaimelio laukus, kurie ten tolumo je leidosi į pakalnę.

Ištikrųjų, - ten iš pakalnės kopė keturi uniformuoti vyrai. Du iš jų vė-dėsi dviračius. Atstumas buvo dar pa-kankamai didelis ir Perkūnas nušlau-žė pakelti netoliese miegančius vy-rus. Po minutės, kitos, mes jau visi budėjome laukdami priešo artėjimo. Jų ketvertukas sustojo ir vienas iš jų žiūronais sekė kaimo griūvė-sius...

Ką jie toliau darys? Tai buvo jiem ir mums lemtingas klausimas...

Mes dabar kovos su jais nenorėjo-me...

Kas jie? Persekiojantis dvaro puo-lėjus sribų dalinys, ar tik šiaip čia užklydęs patrulis?

Betgi jų atsiradimas šioje vienišo-je ir apleistoje aplinkoje, kur apart sudegusio kaimo likučių nieko dau-giau nebuvo, pranašavo, kad šiose apylinkėse vykdomas koks nors "ko-šimas", kad jie ieško ko nors...

Patrulis tebestovi ten įkalnėje...

Jeį jie nutartų pasiekti dabar savo žvalgą, mūsų padėtis būtų nepavydėti-na... Per anksti išaiškinta pozicija vi-sose kautynėse turi minusus... Toks laukimas, reikia pasakyti, nėra mal-nus, ypač kad žinai, jog tavo jėgos yra aiškiai silpnesnės, nei jų. Juk nėra jokios abejonės, kad mūsų ma-tomieji keturi vyrai yra tik žvalgai. Jų pagrindinis dalinys, aišku savai-me, susidedąs iš žymiai didesnio skaičiaus žmonių turėtų būti ten kur nors pakalnėje...

Šiose aplinkybėse labai mažai teturime vilčių pasitraukimui. Mūsų tik saujelė ir dienos metu pajudė-jimas iš šiosios tokios dangos, būtų mums tikra pražūtis. Kas bus, kas nebus, bet mes turime čia laikytis ir išlaikyti šias pozicijas iki nakties...

Spaudos ir gyvenimo verpetuose ...

KODĖL NIEKO NEDAROMA ?

PLB Seimas yra priėmęs nutarimą surinkti viso laisvojo pasaulio lietuvių parašus ir šią peticiją įteikti Jungtinėms Tautoms, reikalaujant Lietuvai laisvės. Nutarimas pavestas vykdyti PLB Valdybai. Nuo Seimo nutarimo jau praslinko daug laiko, o PLB Valdyba vis nesiryžta pradėti šį reikšmingą Lietuvos laisvinimo darbą. Kodėl?

Tais klausimais plačiau pasisako "Nepriklausomos Lietuvos" redaktorius p. J. Kardelis. Štai keliojika jo minčių:

"Bendra padėtis (Lietuvoje, red.) baisi. Ar gi tas kam dar neišėję? O čia Bimbos, Mizaros, Girkaliai, Tyslevienės ir jų prisiklausę ir V. Rastenis su P. Leliu išsigandę, kad reikia rinkti parašai po Peticija. Ir pradėjo tikinėti, kad tai Sizifo darbas, kad esanti fantazija ir tt.

Kur dingio lietuvių patriotinė, teisinė ir pilietinė sąmonė? Kur gi tos "ambasadorystės", kurios buvo pristiekiamos prie Lietuvos žemės žiupsnio, atvežtos, kaip relikvija, iš Lietuvos? Kur gi mūsų priesaikos kovoti "iki paskutinio kraujo lašo" už laivą, kol Lietuva okupuota? Kur dingio mūsų sveika ir tyra sąmonė, kokią mes turėjome tikrai dar prieš 10 metų?"

"Jeigu norime tikrai "pajudinti žemę", tai turime ryžtis į didelį žygi, imtis nepaprastų priemonių. Ir tai neatidėliojant. Nes reikalas nelaukia. Kiekviena diena ir kiekviena valanda neša Lietuvui tautai mirtį!"

Reikalas labai rimtas ir reikšmingas Lietuvos laisvės kovoje. Gana Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybai snausti - išsijudinkite į darbą! Visa lietuviškoji išeivija tai sutiks su dideliu entuziazmu, gal tik išskyrus tuos aukščiausiu p. Kardelio išvardintus nebeaiškiaus "kovotojus", kuriems, kaip atrodo, kiekviena Lietuvos laisvės akcija jau... nebereikalinga. Pajudėkime! Pats laikas!

KONKRETAUS VEIKSMO PAVYZDYS IŠ ... MASKVOS

"Darbininkas" Nr. 52 rašo: Vienybė liepos 9d. buvo paskelbus: "Vilniaus Tiesoje" Injurkolegijos atstovė be "paieško Lietuvoje įpėdinių Amerikoje mirusio Dominiko Žadelio turtui." Veltui ieškoti enciklopedijoje tos "injurkolegijos". Žinovi betgi aiškina, kad tai Maskvos advokatų kolektyvas. Jam pavesta rūpintis tarptinko sučiupti Amerikoje mirusių palikimus. Jo agentai Amerikoje seka palikimų bylas teismuose ir, kur tik gali, prisistato kaip įgaliojintai įpėdinių esamam palikimui. Rado Žadelio palikimą, tad ieško dabar Lietuvoje tam palikimui įpėdinių, kurio vardu galėtų praturtinti Maskvos svetimos valdutos fondai. Tai pavyzdys, kaip žodžiai pakeičiami konkrečiais darbais."

KODĖL NĖRA LIETUVOS KONSULO?

Nepriklausomos Lietuvos Konsulas Los Angeles (Calif) yra Dr. Julius J. Bielskis. Pagarbi asmenybė. Jį lietuvių Kalifornijoje gerbia. Daugeliu atvejų jis ir jo ponija puikiai atstovavo Lietuvą užsieniečiuose.

Tačiau suminėjus užsieniečiams, ne konsularinės tarnybos asmenims, visuotinai nustembama išgirdus, kad Los Angelėje yra Lietuvos konsulas. Atsitinka, užsieniečiai jo teiravęsi telefonų informacijoje, turinčio-

DUE TO SICKNESS - Will lease long Est. good going Tavern with living quarters to financially responsible party. In int. call Round Lake KI 6-8932, Hanks Fireside Inn, Long Lake, Rte 134

HELP BUTCHER

6 day week. Pleasant surroundings and working conditions. Permanent position. Apply in person to Executive Chef.

PHEASANT RUN LODGE

Box 64, St. Charles, Ill.

je visus telefonus, adresus. Vienas asmuo sakė, jis teiravosi šioje informacijoje Lietuvos konsulo ar konsultu. Telefoninė buvusi labai maloni. Ji peržiūrėjusi visus adresus, sąrašus visų Generalinių Konsulų, paskui Konsulų - Lietuvos nebuvo. Paskui ji atskleidė lietuviškų organizacijų sąrašą Los Angelėje, bet ir ten Lietuvos konsulo ar konsulato nebuvo. Tai gi, kur ir kokiu būdu surasti "paiešėjus" Lietuvos konsulą Los Angelėje?

Konsulų (Consulate) sąrašą iš telefonų knygos randame El Salvador, Finland, Lebanon, Liberia, Luxemburg ir kt. bet Lithuania (Lietuvos) nėra.

Kai kas gali sakyti, kad teskelbiami oficialių valstybių atstovai, turintieji savo vyriausybes. Ne, tai neatitiktų tiesai, nes Los Angeles telefonų

Ar tinka šis žodis aukščiausio pasaulio gyvenimo lygio šalyje - Amerikoje? Juk skurdas reiškia nedateklų visame kame. Ar egzistuoja toks skurdas čia?

Gal gyvenai lentų barake, apkūren tam kampe pastatytos geležinės krosnelės, ant kurios turėjai galimybės užšvirti iš ryto kibire per naktį užšalusį vandenį... Gal kukuruzinės duonos gaudavai užtektinai, - tai už duoną galėjai apmokėti anglų kalbos pamokas tuoj po II-ojo pasaulinio karo Vokietijoje... O nuo blogo maisto ir sugedusios dešros gal tu sirgai porą mėnesių geltige...

Mus, pavadintus dipukais, norėta skurdžiu gyvenimu ir menku maistu paskatinti grįžti ir pavergtą tėvynę, kurioje, anot kai kurių mūsų "globėjų", turėjo būti daug geresnis gyvenimas, nes visi kapitalistai ir "buožės" buvo išvežti į plačios "tėvynės" tyrus ir... Lietuvoje buvo prasidėjęs "laimingas" proletariato gyvenimas.

Prisimenu 1936m. Lietuvoje apskrities miestan atvyko iš sovietijos komisija pirkti veislinių gyvulių. Eina tie komisijos nariai ir krautuvę ir prašo viršutinių marškinių. Krautuvėninkas paduoda ir šiemis apmokėjus, jie vis lūkuruoja, neišsina iš krautuvės ir pagaliau nedrąsiai klausia: ar jie negalėtų pirkti dar vienus marškinius... "Jei tik turite pinigų, prašau, - atsako pardavėjas. Nusiperka. Išsėdami produris jie vėl sustoja ir vėl klausia: "O jei mes dar vienus marškinius pirktume?" "Pirkite nors dešimtis! - atsako krautuvėninkas... Tai gryną propagandą, supykta komisijos nariai. Kaip gali užtekti visiems, jei mes pirkime dešimtį ir tą patį darys kiti... Išpirks ir nebeli-

knygoje yra atspausdinta: Consulate of Estonia Vice. Jei Estijos konsulo padejėtas lengvai randamas, juo labiau turėtų būti Lietuvos konsulas. (Dr. J. J. Bielskio pavardė yra telefonų knygoje kaip privataus asmens) Kodėl taip yra?

ŠTAI KUO MES SUSIRŪPINE ...

Tūlas Rimvydas Liutkus iš Norwoodo, Mass, "Darbininko" Nr. 52 rašo ilgą laišką, susirūpinęs to laikraščio teigiamu Goldwaterio įvertinimu. Jo manymu, Goldwateris visais požiūriais yra netinkamas būti prezidentu, nes jis nuves Ameriką prie izoliacionizmo, uždraus įvažiavimą naujiems emigrantams, pagimdys neapykantą kiekvienam svetimtaučiu ir, svarbiausia, - panaikins dabartinę

socialinės apdraudos formą.

Keista, -koks didelis egoizmas kvėpia iš šio žmogaus žodžių. Jis, matyti, nėra skaitęs Goldwaterio knygu ir nesiklausęs jo pareiškimų. Jam kažkas kitas iš pašalies pakuždėjo tuos visus baisesius baubus ir dabar ne tik savo bet ir "tūkstančių kitų" vardu (iš kur tie įgaliojimai?) gaudena "Darbininko" skaitytojus susilaukyti nuo balsavimo už Goldwaterį.

Jam nesvarbu ne tik lietuvių tautų vergija, nesvarbu ir milijonų žmonių kančios komunistinėje vergijoje. Tai jam vieni niekai... Svarbiausia šiam piliečiui, - neprarasti pensijos, socialinio draudimo, kuriuos, anot jo paties, Goldwateris tuojau panaikins gėvės valdžia... Jis neatsimena ir nenori žinoti, kad demokratai parduė Jaltoj Europą, kad jie yra tie, kurie tiesia pagalbos ranką XX-ojo am

žiaus tautų budeliams su kvietiniu pyragu, kurie Amerikos prestyžą nuleido iki "popierinio tigro" rango, kurie veda "kovą" su komunizmu stengdamiesi jos nelaimėti... Šiandien tie demokratai laiko "paslapyje" naujai sudarytą taip vadinamą konsularinę sutartį su SSSR, kuri bus nemaža boba visiems pavergtų tautų žmonėms ir kurios patvirtinimą prezidentas tyčia vilkina iki po rinkimų... nenorėdamas dabar jos viešumai parodyti

Jam visa tai nesvarbu... kad tik nepraradus socialinio draudimo... Šių dienų Amerikos politikoje Goldwateris yra reta asmenybė, kurio žodžiams galima tikėti, o jis sako, - gana komunizmui nuolatinių pergalių. Ir šiuose žodžiuose glūdi galima laisvė kenčiančiai vergijai Europai, kuri yra brangesnė už p. Liutkaus socialinį draudimą.

Skurdas

ks kitiems...

1940 m. birželio mėn. įžygiuojantieji Sovietų kareiviai pamato grioviaką, kuriam pietus atnešė jo moteris: kopūstų su mėsa. "Kokia pas jus šiandien šventė, kad jūs su mėsa valgotė", nustebę klausia sovietiško rojus alkani kareivėliai...

Jų mėgiamas posakis anuomet buvo: "Zdrastvuj, tovarišč, chleba jest? (Sveikas drauge, ar duonos yra?) Sena rusų kaimiečių patarlė - "Šči da kaša pišča naša" - kopūstai ir košė tai mūsų maistas. Bet tas senas posakis, užėjus revoliucijai nustojo vėrtis, nes ir tu produktų dažnai pritrūkavo. O Maskvos turgieji labai dažnai pardavinėjo kopūstus ne atskiram galvom, bet pavieniais lapais... Atseit, duokite man, tovarišč, 6 lapus kopūstų...

1941m. birželio 14d. einu aš Kaune nuo Žaliojo tilto link Kęstučio gatvės. Pralenkiu du rusus ir vieną rusę. Girdžiu, - "žinote ką, - sakorusė, jie išvirė pilną puodą (polny) goršok bulvių!" Suprask, - koks čia turtingas kraštas! Valgai kiek tikrai nori!

1940m. žiemos pradžioje atvažiuoju... Prašome išsidėmėti, kad sekantis "Laisvės Lietuvos" numeris, ryšium su atostogomis, išsėis vieną savaitę suvėlavęs - rugsėjo 10 dieną.

*****

Komunistai dėkoja Amerikai

J. KADAGYS

Katingo" iškrovęs Juodosios jūros uoste Novoroskės nuvežtus kviečius, iš uosto išplaukė. Tačiau rusai apsižiūrėję, kad pagal jų tvarką, neva dar nebuvo atlikti kokie tai formalumai, pradėjo net dviem pakrančių laivais vyti ir pasiviję paleido net 3 patrankos šūvis virš amerikiečių laivo, nors laivas jau buvo tarptautiniuose vandenyse - 24 mylios nuo kranto. Išveržę į laivą rusai jį iškratė ir privertė kapitoną sumokėti kokią tai baudą iš 55 dol. Komunistų elgesys su laivo kapitonu ir igula buvęs storžieviškas.

Grįžęs laivo kapitonas Fertig pasakojo smulkiau apie šį įvykį. Kai jų laivas nuvežė į Novoroską 32 tūkstančius tonų kviečių, rusai pradėję ieškoti priekabų jau prieš pradėdam laivą iškrauti. Jie pareikalavė mokėti už laivo iškrovimą ne valandinį darbininkams atlyginimą, bet po 50 centų už toną. Vadinasi, rusai užsimanė už laivo iškrovimą išgauti kan apvalią sumą - net 16.000 dol. Kapitonas su tuo nesutiko ir pasiūlė mokėti darbininkams po 3 dol. už valandą. Tačiau rusai "sukombinavo" ir šiuo atveju kaip atsigriebti... Jie iškrovė laivą tik per... 19 dienų! Tuo tarpu pirmą kartą tam laivui nuvežus kviečius į Odesos uostą, jis buvo iškrautas per 7 dienas... Rusų valdininkai pareiškė, kad kviečius jie perka tik norėdami palengvinti sunkią Amerikos ekonominę padėtį. Štai kokie jie geraširdžiai!

Atviroje jūroje sulaukčius laivą, kapitono žodžiais tariant - "su mumis jie elgėsi kaip su gyvuliais"... Kai

jie bandė protestuoti, kad jie yra tarptautiniuose vandenyse, rusai atkirtę, kad visi vandenys visame pasaulyje priklauso Rusijai!

Igulos nariai pasakojo, kad ką tik iškrauti kviečiai jau buvo pakraunami į kitą laivą, kurio igulos nariai sakėsi važiuoją į Kubą... Kaip žinom kviečių pardavimo sutarty yra įrašas, kad tie kviečiai negali būti perduoti Kubai... Bet argi tai kliūtis komunistams, kurie jokių sutarčių nesilaiko ir spiaudo į veidą teisei ar teisingumui?...

Veik tu pačiu laiku Maskvoje vyko "Aukščiausios tarybos" sesija, kurioje Nikita pareiškė, kad Rusija pirkdama amerikiečių kviečius... gelbėja ją iš ekonominio bankroto... Kągi, - oficiali ir graži padėka Amerikai!

Bet štai, su šiais XX-ojo amžiaus barbarais - komunistais, kurie tiesiog spiaudo Amerikai į veidą už jos teikiama pagalba, daužo jos karininkams antausius, niekina ir šmeižia šį kraštą ir jos vadus, dabartinė šio krašto administracija užmerkusi visiems faktams akis, siekia vis glaudesnio ir glaudesnio bendradarbiavimo ir geresnio sugyvenimo.

Nei žodžio šiandien nebeišgirsi iš Amerikos vyriausybės narių, kas galėtų nepatikti Kremliu...

Kur tos palankumo šaknys glūdi, nesunku atspėti, reikia tik su dideliu nusistebėjimu klausyti, nejaugi Amerikos kairieji liberalai (dabar jie taip vadinasi...) sąmoningai veda kraštą prie kapituliacijos?

Lošimas labai vienašališkas ir labai pavojingas. Už tai nenuostabu, kad Amerikos draugai vienas po kito nusitūka nuo jos ir ieško savo kelių išsigelbėjimui nuo komunistinės meškos glėbio...

kas, arba jų priešas. Vidurio kelio ir "neutrality" jie nepripažįsta.

O kai Lietuvoje įvedė kolchozus, pasitvirtino katiušos žodžiai, - badas ir skurdas atkeliavo Lietuvon.

Štai mažiukas pavyzdys: brolis ap lanko savo seserį ir jos trijų metų dukrelei atneša lauktuvių, - mažytį saldainiuką... "Aš turiu pusę kiaušinio, - giriasi dėdei mažytė, - ir aš tau galiu duoti, bet tik baltimą, o trynį aš pati noriu suvalgyti..."

Grįžta našlė iš Sibiro, ten palaidojusi savo vyrą ir vaikus. Grįžta paguldyti savo be laiko susenusius kaulus pasiilgilei Protėvių Žemėje... Bet ji neišsileidžiama iš jos namų, nes juk ji "buožės" žmona. Grįžti atgal į Sibirą ji neturi galimybės... Prašo moteris Dievo pagalbos ir, pagaliau, jai pavyksta išsikurti... tvarto kampe lyje. Tai vis faktai, kurių dažnas iš mūsų nenori prisiminti...

Ar dar neužtenka šių skurdo vaizdų, kuriuos būtų galima tęsti be galo. Ar tatau dar neganėtinai nušviečia tą baisią bedugnę, į kurią veda sovietinis režimas? O juk tai dar ne viskas! Dar tai tik "socializmas", kuriam galutinai "išsilpilietus" bus žengtama prie "tobuliausios" socialinio gyvenimo formos, - komunizmo. Pilnas rojus arba visiškai skurdas viešpataus tu atveju, kai bus įvestas kolchozose bendras katilas, darbo vergams vienoda uniforma ir panaikintas pinigas, kaip kapitalistų išgalvotas įrankis išnaudojimui proletariato... Taigi, tuomet jau tikrai bus tikras žemės rojus, mūsiškai tariant absoliutus skurdas.

Ką gi bendro, sakysite, turi tie skurdo vaizdai su Amerikos gerbūviko tikrenybe? Čia ir butas patogus, ir "supermarketas" lūžta nuo įvairių valgio produktų, ir drabužių įvairiausių ilgiausios eilės sukabintos, net raibsta akys, na, pagaliau, ir darbą nesunku gauti, - tai ko gi dar? Kam tad turint šį gerbūvį kvaršinti sau galvą skurdžiais sovietijos gyvenimo vaizdais?...

Keistas dalykas, kaip toje pasakoje apie aukso žuvytę, kada žvejo moteris vis nebuvo patenkinta nei tapusi ūkininke, nei dvarininke, nei pagaliau, karalienė... Taip panašiai yra ir su Amerikos darbininkais... Tų darbininkų unijos, valdomos diktatoriškų vadų (niekas jų perrinkti negali!) veik kasmet ir taip aukštą atlyginimą vis stengiasi pakelti, nesvarstydami iš to sekančių pasekų... Algos kyla, kainos kyla, dolerio vertė krenta... Amerikos dirbantysis, anot tos pasakos, turi dabar dvarą, senka karalienės titulu, o nejunta, kad eina į praradimą visko! Tas kelias, atrodo, yra sąmoningai vedamas galinųjų unijų ir jų vadų. Jie veržiasi į politiką, noriai pritaria kairiųjų liberalų steigimams, pritaria federalinės valdžios planavimo politikai. Ir juo daugiau gailos įgija federalinė valdžia, tuo daugiau ji valdo įvairių fabriku, tuo gausingesni darosi įvairiausių biurokratų būriai ir juo labiau artinamasi prie privačios iniatyvos ir žinoma, nuosavybės aprubežavimo. Žingsnis po žingsnio, artimai koegzistuojami su "drauginga" Sovietų imperija, šio krašto padėtis rieda prie pinigų nuvertinimo, federalinės valdžios galių didinimo, privačios iniatyvos slopinimo... nors puikiai žinoma, kad to pasekoje yra ne tobuloji socialinė įstatimdavystė, bet sovietiškas "socialinis rojus", kurio tikras vardas yra visuotinas nužmogintų piliečių skurdas.

Ar pavyks šį išsivėjavusį ratą su laikyti, parodysi šių metų rudens prezidentiniai rinkimai.

MINDA UGRIS

Atsiminus Lietuvių Kongresą Vašingtone... Būrelis mūsų visuomenininkų, iš kairės į dešinę - Kun. A. Trakis, inž. A. Rudis, Devenienė, J. Bačiūnas, Dr. P. Grigaitis, M. Rudienė, J. Valterienė, Zailskienė, Z. Juškevičienė, M. Peteraitienė ir kiti.

KULTŪRA IR LOTERIJA
Tąsa iš 3 pusl.

Manau, Uosis Juodvalkis kiaurai permato ir šitą mūsų vyresniosios kartos tuštumą bruožą, kai užuot siekė tikrosios kultūros esmės, mes

ILGŲ OKUPACIJŲ PADARINIAI
Tąsa iš 2 psl.

Ypač anoji ilga okupacija Lietuvoje mums patiems paliko tokius padarinius, kad šiandien mes patys tiek su-

balsu taria: šlamštas, ką su tom eilėm aš veiksiu? Tai toks loterinio kultūros ugdymo rezultatas. Tikrai, rimtas autorius neįsivaizduoja jaus-

ILGŲ OKUPACIJŲ PADARINIAI
Tąsa iš 2 psl.

1) Mažoji Lietuva ilgainiui "pasidare" įsisenėjusia Vokietijos provincija.

gyvenus, pavergavus ir pusbadžiu kojį dešimt metų ar daugiau išsilaukčius. Tai yra tikra dvasinė ubagystė, niekur ir į nieką nevedanti.

vynėje, gindami savo gyvybę ir laisvę. Ir kas gali smerkti šį ekstremizmą? Jie mirė už aukščiausią ir vertingiausią žmonijos idėją - laisvę!

Iki šiol buvo juk tik pataikaujama sovietams, visai neįsivaizduojant to, kad sovietiniai gangsteriai jau daug milijonų žmonių numarino badu (pav. Ukrainoje), arba nukankino kalėjimuose bei koncentracijos stovyklose. Ne, tai "liberalai" visai nekreipė dėmesio ir susidarė toks įspūdis, kad bolševikai turi kažką "monopolį" ir oficialiai pripažinimą žudyti žmones.

Automobilio nelaimės atveju skambinkite (In case of accident call) GR 6-7777 24 hour towing service. Karoserijos taisymas, stabdžiai, motorai, tepimas ir smulkūs pataisymai.

Laidotuvių Direktorai MAŽEIK & EVANS 6845 SO. WESTERN AVE. TRYS MODERNISKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS. MAŠINOMS VIETA. REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PLANT DESIGN ENGINEERS AND DRAFTSMEN. Immediate, permanent openings, in following categories, at salaries of \$10,000 to \$15,000 per year for experienced, qualified persons having 4-6 years' minimum experience: MECHANICAL DESIGNERS, STRUCTURAL DESIGNERS, ELECTRICAL DESIGNERS, MINERALS BENEFICATION ENGINEERS, INDUSTRIAL ENGINEERS.

Visų rūšių draudimas. AUTOMOBILIŲ, GYVYBES, NELAIMINGŲ ATSTIKIMŲ, GAISRO, LIGONINĖS IR VISOS KITOS APDRAUDOS. BELL REALTY & BACE INS. AGENCY. 6455 So. Kedzie Ave. Chicago 29, Ill.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP. 3212 So. Halsted St. Chicago 8, Ill. CA 5-1864. MARQUETTE GIFT PARCEL SERVICE. 2439 West 69 St. WA 5-2737.

Pasipuoškite įsigydami GRAŽIUS RŪBUS H. SEIGAN KRAUTUVĖJE. Atilankykite į draugišką krautuvę, kurioje savininkai ir pardavėjai kalba lietuviškai. Čia rasite didžiausį pasirinkimą veikiausių fasonų vyriškus kostiumus ir paltus tokių žymių firmų kaip: "Society Brand", "Groschire", "Botany 500" ir kitų.

4-oji tąsa

- Pone maršale, kaip matote, kai kada ir labai galingos valstybės kariuomenės vadą galima prispausti prie žemės, - šypsodamas pasakė Vytautas Jablonskis ir tai Sovietų maršalą įvedė į pasitūmą.

- Bet jis per daug spardytis negalėjo, nes jį kompromituojančios nuotraukos buvo šposą išskrėtusių rankose. Ir jis tai greitai suprato ir todėl užuot rodęs didelį pyktį, turėjo parodyti prisiverstiną santūrumą, nes tokios nuotraukos atsidrėmus spaudoje, bematant jį pražudyti, dar nespėjusį grįžti į namus. Ir vis dėlto, baigiantis priėmimui, jis aiškiai paprašė jam atiduoti ne tik nuotrauką, bet ir negatyvą. Žinoma, tai buvo padaryta ir jis išvyko patenkintas, pamiršęs, kad tokių nuotraukų galėjo būti padaryta ir daugiau. Taip ir buvo.

- Nežiūrint taip nusisekusio triuko su maršalu Jegorovu, teko patirti kad majoras Vytautas Jablonskis už tai nebuvo pagirtas. Bet jis tų pagyrimų niekuomet ir neieškodavo.

SU "ANBO" VIRŠ KAUNO

Iš netolimos praeities

Aleksas Šemeta

Baigiant visokius apžiūrėjimus ir susipažinimus, gen. Gustaitis pasiūlė aprodyti Kauną ir jo apylinkes iš oro.

- Mūsų nemažai grupelį sustojus ties vienos eskadrilės išrikuotais lėktuvais ir kiek ilgiau čia užtrukus, apie mus susirinko didokas skaičius aviatorių, jų tarpe net grupių ir eskadrilė vadai. Jau anksčiau gen. Gustaitis buvo pasižadėjęs paimti mane kaip keleivį į jo vairuojamą lėktuvą, todėl dabar buvo parenkami lakūnai mano draugams. O jų reikėjo net trijų. Bet, mano nelaimė, o gal ir laimė, jau baigiant sudaryti grupes, prie gen. Gustaitio priėjo vienas iš aviacijos štabo atvažiavęs karininkas ir pranešė, kad generolas yra kviečiamas tuojau prisistatyti kariuomenės štaban, todėl teko ieškoti kito lakūno, kuris "pavėžintų" mane.

Gen. Gustaitis pasiūlė man pasirinkti vieną iš grupių ar eskadrilė vadų, čia pat pasiūlydamas net du kandidatus: plk. Januškevičių ir ma-

yorą J. Mikėną. Apie Mikėną jau anksčiau buvau girdėjęsi ir įsivaizdavau jo sugebėjimus ore, o Januškevičius iš kart man pasirodė kaž kaip dirbtinai pasipūtęs, tai be jokių galvojimų pasirinkau majorą Mikėną.

Mano draugės jau buvo ore, kai aš sėdau į "Anbuką".

- Ar tamsta norėsite skraidyti su malonumais, ar tik apžiūrėti Kauną ir jo apylinkes? - jau sėdamas pašalio dirželiu pasiklausė majoras Mikėnas.

- Norėčiau pajusti visus oro malonumus ir, plius, pasigrožėti iš už debesų Kauno ir jo apylinkės grožybėmis, - trumpai atsakiau pilotui.

- Tokiu atveju prašau nepamiršti apsijuosti sėdynėje esančiais diržais, nes ore pastaikio duobių, kurios kai kada gali keleivį netikėtai ištraukti iš sėdynės, - baigė duoti man nurodymus majoras ir aš iš to supratau, kad jis tų "duobių" bandys paieškoti.

- Majoro Mikėno vadovaujamas Anbo pakilo tokiu pat staigiu kampu į orą, koks buvo paklupdęs Sovietų maršalą Jegorovą ir jau skridome virš "Maisto" fabriko kaminių, kai aš baigiau prisitvirtinti majoro Mikėno nurodytais diržais, nes pilnai tikėjau, kad darant kokius nors per daug sudėtingus triukus, ne naujiena netekti neprisirišusio keleivio. . .

- Kai pakilo į reikiamą aukštį, lėktuvas apskrido porą apskritimų apie Kauną, kuris iš oro atrodė nepaprastai gražiai. Lengvai atradau universiteto pastatus, Karo Muziejų ir kitas smulkesnes man žinomas vietas.

- Staigiu kampu lakūnui paspaudus lėktuvą žemyn, supratau, kad pastarasis eina prie kokios nors oro figūros ir tai greitai pasitvirtino: "Anbo" grakščiai ir labai teisingai aplenkė ratu savo uodegą, padarydamas ore labai tikslią mirties kilpą.

- Šis aukštojo pilotažo veiksmas yra vadinamas "Mirties kilpa", pasakė lakūnas ir pasiteiravo kaip ji patiko.

- Nepaprastai puiku! - buvo mano trumpas ir teisingas atsakymas.

- Sekantis veiksmas buvo nuvertimas ant sparno, vėliau sukutkas (štoperis) ir įvairūs kiti oro triuksai. Aš keliais atvejais pastebėjau, kad lakūnas atydziai seka mane veidrodyje ir laukia iš manęs prisipažinimo ir pra-

šymo susilaikyti nuo jo pavadintų "malonumų", bet kai aš pakartotinai jo paklausta išreiškiau vien tik nepaprastą pasitenkinimą šiomis įdomybėmis, majoras Mikėnas aiškiai pradėjo ieškoti "duobių", tikėdamasis palaužti mano ištvermę.

- Jis baisiu smigimu leisdavo sau priartėti prie areodromo žemės tiek žemai, kad užplėšus lėktuvą į aukštį, į orą net pakildavo sugrėbto šieno gniutulai. . . Jis taipgi darė nemaloniuosius "kalnelius", bet ir jie man nepadarė jo lauktos įtakos. Mačiau, kad jis ėmė kiek pats nervuotis, nes mano atsakymuose niekaip negalėjo išžiūrėti "paklupdymo" žymių. . .

- Pradėjęs ir vėl kilti į aukštį, lakūnas ėmė žvalgytis po apylinkes ir aš pagalvojau, kad jis ruošiasi nutūpti, ko aš dar tikrai nepageidavau. Bet taip nebuvo.

- Jau pakilęs gerokai aukštai ir užskridęs ant Neries įtako į Nemuną, majoras Mikėnas ir vėl perėjo į smiginį ir tai tiesiog į Nemuno vagą ir vos nekludęs Vytauto Didžiojo tilto priartėjo prie pat Nemuno vandens paviršiaus, neaukščiau kaip du metrai, ir visu greičiu ėmė skristi Nemuno vaga Aukštosios Panemunės link. Pakelėje pastaikiusį Žaliąjį tiltą tiesiog šokte perėjo ir vėl nusileido iki pat vandens, kad tęsti kelionę Nemunu. Mačiau kaip būriai besimaudančių žmonių bėgo nuo Karmentų paplūdimio, o taipgi Šančių, ir ypač Šančių, nes jis čia būtų kiekvienam nunešęs pakaušį su savo ratais. Kai lėktuvas susilygino su Napoleono kalnu, pilotas pakėlė lėktuvo nosį ir jį įvedė į taip vadinamą "bačkos

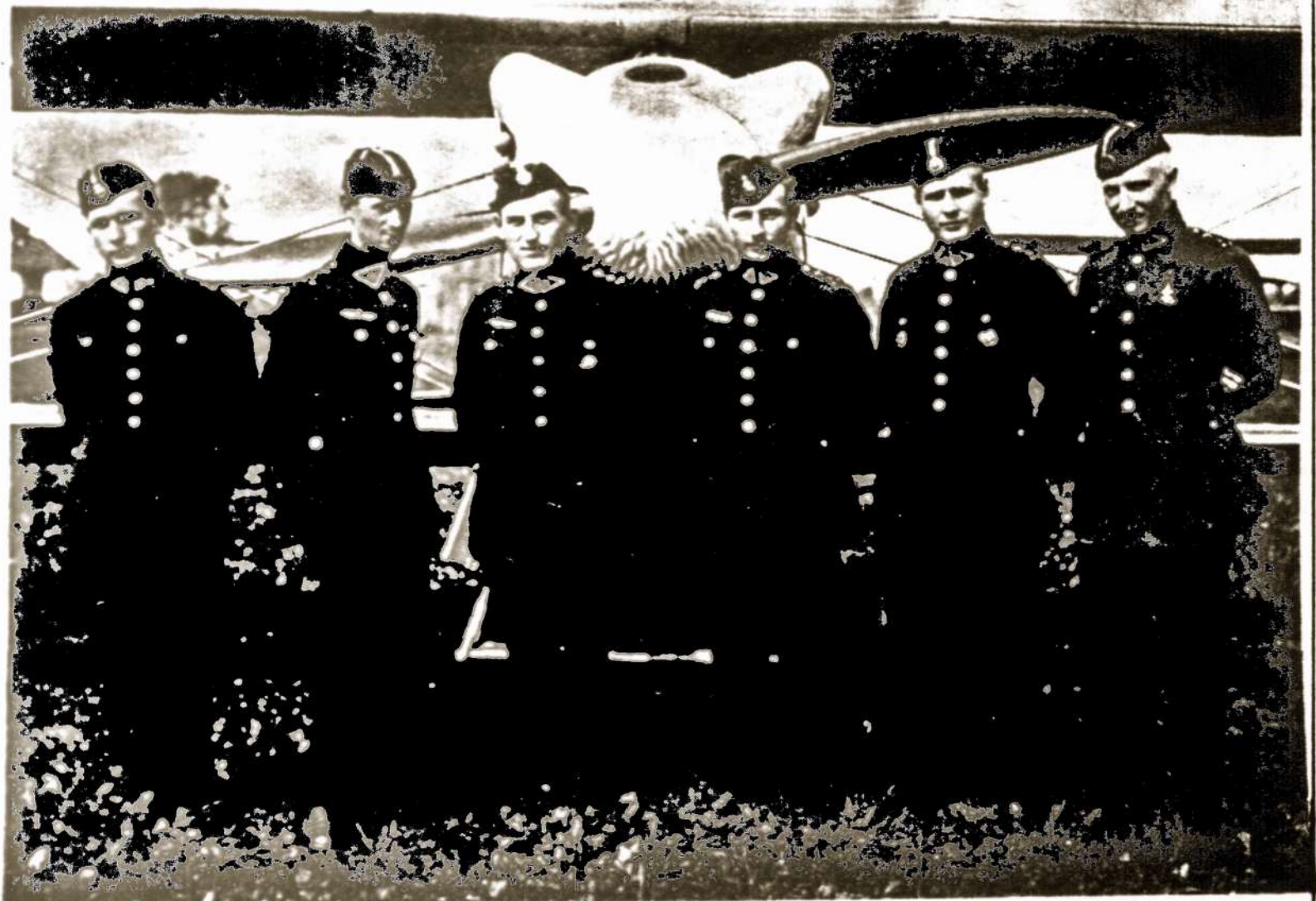
figūrą". Lėktuvas sukdamasis apie savo ašį perskrido dalį Aukštosios Panemunės ir išlyginęs lėktuvą, lakūnas jį nuvertė ant šono ir taip slysdamas ant sparno žemyn, pasiekė karveivinių rajoną.

- Čia, apačioje, mūsų lavinami Lietuvos kariuomenės Karo Mokyklos kariūnai, būsimieji karininkai, - apšvietė mane lakūnas ir tai mane užinteresavo.

- Didelėje ir puikioje sporto aikštėje (mačiau futbolo vartus ir krepšinio lentas) matėsi laisvai bevaikščiojanti kariūnai ir karininkai. Matyti, turėjo pamokų pertrauką. Kai netikėtai taip žemai pasirodė lėktuvas, visų dėmesys nukrypo į jį. Vieni rankų mostais, kiti kepurėmis sveikino pa dangių svečią. . .

- Majoras Mikėnas, perskridęs aikštyną ir vėl pakilęs, dabar jau specialiu "pikė" pasuko atgal Karo Mokyklos apmokymo aikštės kryptimi. Tai buvo pats baisiausias smiginys šios dienos triukuose. . . Man atrodė, kad šį kartą mudu tikrai susmigsime į žemę, bet patyrusi pilotas ranka laiku ir vietoje apvaldė tiesiog į mirtį krentantį "Anbuką" ir vos nepasiekus ratais aikštės, užrietė nosį ir pa siliekantiems rodydamas žemyn pasvyrusią lėktuvo uodegą, nėrė vėl į erdves, prieš tai dar spėjęs stebintiems bausijį užskridimą pamosuoti ranka. Solidarizuodama lakūno sveikinimo mostams ir aš skubiai nusirėšau nuo karklo skepetaitę ir iškišusi ją per bortą, bandžiau rodyti sveikinimo ženklus. . . Bet galinga oro srovė ją iš mano rankų raute išrovė ir ji pateko į sukulto oro sukūrį, kuris ją nunešė į aikštės vidurį. . . Mačiau kai keliolika kariškių nuskubėjo jos pasigauti. . .

BUS DAUGIAU

Iš praeities albumo. . . Mūsų karo aviacijos lakūnai, iš kairės - Gavellis, Prancėvičius, Peseckas, Kraucevičius, Narakas ir Januškevičius.

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO PROBLEMA - tąsa iš 2 puslapio -

vienetto didelės darbo išlaidos, aukšta jų savikaina." (Pravda Nr. 12, 61m)

Ir visos tos negerovės sovietijos žemės ūkį lydi nuo 1928m. t. y. nuo kolektyvinimo pradžios. Lygiai tokie pat reiškiniai dabar pasikartoja ir Lietuvoje, kai 1947m. buvo pradėta įgyvendinti kolektyvinė žemės ūkio sistema.

80% sovietijos gyventojų yra priversti dirbti už menką atlyginimą. Valdžia šią darbininkų padėtį išnauvoja kapitalui suteikti. Pigiai superka maisto produktus iš gamintojų, bet brangiai parduoda vartotojams. Kolektyvinė sistema sužlugdė žemės ūkio gamybos raidą, bet tvirtai garantavo pastovias valdžios išdui pajamas. Didžioji nelaimė yra ta, kad toji sistema stabdo gamybos augimą ir stambiam gyventojų prieaugliui pradeda trūkti maisto produktų. Rimtieji pasaulio ekspertai, gerai pažįstantį sovietinį žemės ūkį, sako, jei būtų pakeista kolektyvinė sistema, tai jos ūkis galėtų duoti visai gerus rezultatus. Bet dabartinis režimas to žygio nesiryš daryti, geriau gyvens prieštaravimų ir nelogiškų sprendimų klysteliuose.

Pažiūrėkime, kaip atrodo ta gamyba statistinių duomenų šviesoje. Pagal Vesturk Statistikai Nr. 5, 1961m. patiekus duomenis Lietuvos Respublikoje, lyginant su 1939 m. įvairių gyvulių buvo toks kiekis (tūkstančiais), 1939m. Nepriklausomoje Lietuvoje

buvo: galvijų - 1.312, karvių - 862, kiaulių - 1.377, avių - 1.256. Pavergtoje Lietuvoje 1961m. buvo: galvijų - 1.223, karvių - 737, kiaulių - 1.719, avių - 371. Iš to įvairių gyvulių skaičiaus (tūkstančiais) kolūkiuose ir tarybiniuose ūkiuose buvo šitokie kiekiai: 1961m. galvijų - 658, karvių - 316, kiaulių - 931, avių - 124. Kolūkiečiai ir įvairūs smulkūs tarnautojai asmenišku gyvulių turi šitokius kiekius (tūkstančiais): galvijų - 565, karvių - 421, kiaulių - 788 ir avių - 247. Iš čia patiektų duomenų aiškėja: išskiriant kiaules, visų kitų gyvulių skaičius dabar yra mažesnis, lyginant juos su 1939m. Nepriklausomos Lietuvos duomenimis. 2) Iš patiektų skaičių aiškėja, kad kolūkiečiai ir įvairūs maži tarnautojai sugeba gyvulių daugiau išlaikyti, negu "didieji Chruščiovo dvarai". Tuo tarpu kolūkiečiai tenaudoja savo asmeniniams reikalams tik 5% visos naudojamos žemės, o likusius 95% žemės naudoja Kremliaus patikėtiniai. Tiesa, kolūkiečių išlaikomų gyvulių skaičius turi tendencijos mažėti, o kolektyvinių ir valstybinių ūkių didėti. Šio reiškinio priežastys yra šitokios: Sovietinė valdžia Lietuvoje asmeninius gyvulius prievartos būdu perkelia į kolchozus ir sovchozus. Nebeleidžia turėti prieauglio ir visi gimusieji veršiukai revizicijos būdu perkeliama kolūkio ar valstybinio ūkio administracijos žinion.

BUS DAUGIAU

LIETUVIŠKA APDRAUDŲ AGENTŪRA

Gyvybės, ligoninės, automobilių, baldų, namų ir visos kitos apdraudos - asmenims, profesionalams ir biznio įstaigoms. Laisvas pasirinkimas kompanijos ir apdraudos rūšies. Nemokamas patarnavimas ir informacija. Valstybės patvirtintos kainos. Smulkesnei informacijai gauti skambinkite, rašykite, užeikite:

JONAS KIRVAITIS

INTERSTATE INSURANCE AGENCY

6108 S. Ashland Avenue Chicago 36, Illinois
Telef.: Wallbrook 5-5671

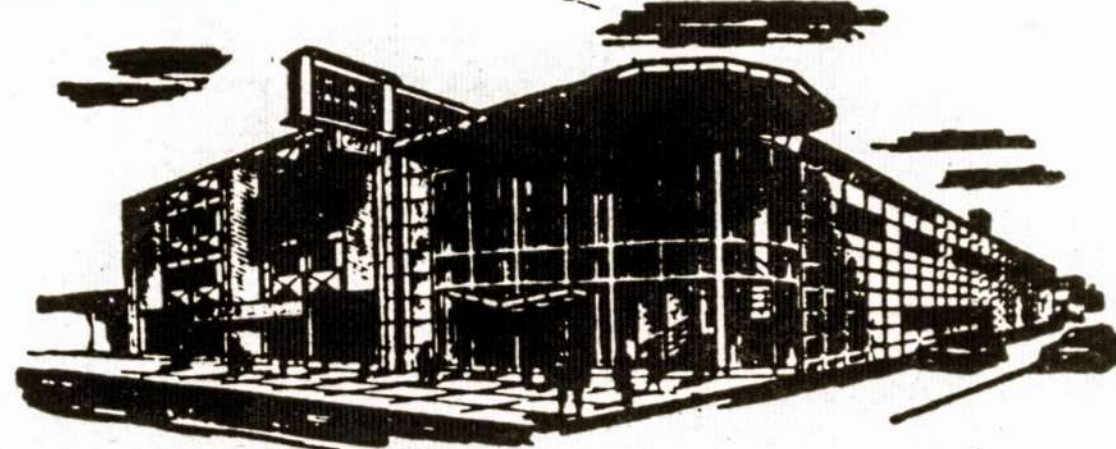
Taupykit ir Skolinkit Pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parke

VALANDOS:
Pirmad. nuo 12 iki 8 popiet
Antrad. nuo 9 iki 4 popiet
Trečiad. uždaryta visą dieną
Ketvirtad. nuo 9 iki 8 popiet
Penktad. nuo 9 iki 8 popiet
Šeštad. nuo 9 iki 12:30 p. p.

4 1/2% anticipated dividend on investment accounts

Chicago Savings bendrovės naujai padidinta įstaiga su dviem kilmomis automobiliams užima 290 pėdų plotį. Tai viena idomiausioji ir mūsų klientų patogumui puikiai įrengta įstaiga Chicagoje. Aukšti dividendai, apdraustas saugumas, skubus ir malonus patarnavimas.

Taupykite ir skolinkite pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parko apylinkės centre.
Current Dividend up to 4 1/2%

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
6245 South Western Avenue. Chicago 36, Illinois GRovehill 6-7575

BRUNO KEPYKLOJĖ
KEPA LIETUVIŠKĄ DUONĄ

BRUNO KEPYKLA

Kas Valgo Bruno Duoną
Visad Žydi Kaip Agnons!

Sav. BRUNO MACIANSKIS
3339 So. Lituanica Ave
Tel- CL 4-6376

PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE
MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

PARAMA-
2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332
Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

BARNETT PRANC. KONJAKAS	5th \$4.98	COCTAILS MANHATTAN OR	
GERMAN BRENDY	5th \$3.98	MARTINI kvorta	\$2.98
CANADIAN WHISKEY	5th \$3.98	ZELLER SCHWARZ KATZ.	\$1.29 (vokiškas vynas)
VODKA pilna kvorta	\$3.59	NAPOLEON FRENCH BRENDY.	\$3.35
KRON BRANNVIN		BORDEAUX pranc. vynas	5th \$0.98
AQUAVIT (švediška)	5th \$3.98		

Laisvoji Lietuva

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL.
Telef: FR 6-5416

Kas ir kur?

DĖMESIO MŪSŲ SKAITYTOJAMS

Sekantis "Laisvosios Lietuvos" numeris, ryšium su atostogomis, išeis vieną savaitę suvėlavęs, t. y. rugsėjo 10 dieną.

*****

LAISVOJI LIETUVA dėkoja savo rėmėjams, auka parėmusiems laikraščio leidimą:

1) P. Baltuonis.....	\$ 10
2) J. Švedas.....	\$ 5
3) P. Janulis.....	\$ 2
4) J. Daugirdas.....	\$ 2
5) J. Klimavičius.....	\$ 2
6) P. Jucius.....	\$ 1
7) V. Butkys.....	\$ 1

Iš Australijos gauta I. Taunio pašto perlaida sumoje \$ 22 ir A. Mikeliūno - \$ 11.

*****

Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio pirminkas inž. K. Oželis tarnybos reikalais visai savaitę išvyko į Vašingtoną.

*****

NEPAMIRŠKIME, kad KARIO žurnalui paremti koncertas - vakarienis įvyks rugsėjo 6 d. 7 val. vak. Jaunimo Centre, Čikagoje. Kviečiami dalyvauti visi!

*****

Atsiųsta paminėti: Lietuvių Gydytojų biuletenis, Nr. 3. Redaktorius Dr. S. Biežis. "Technikos Žodis" leidžiamas Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų. Redaktorius V. Pavilčius. Prenumerata metams \$ 5, užsisakoma šiuo adresu - A. Pargauskas, 5823 So. Whipple St. Chicago, ILL 60629.

"Gimtoji Kalba" bendrinės kalbos laikraštis, Nr. 2(24). "Gimtoji Kalba" eina keturis kartus per metus, prenumerata metams tik \$2. Užsisa komą šiuo adresu - "Gimtoji Kalba" 5348 S. Talman Ave, Chicago 32, ILL. Leidžia JAV LB Kultūros Fondas.

*****

Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Vyr. Rinkimų Komisija (pirmininkas P. Stakauskas, sekretorius - A. Kačinskienė ir narys S. Radvilienė) vykdo Sąjūdžio Seniūnų Tarybos rinkimus, kuriuose bus išrinkti 15 S. Tarybos narių. Rinkimuose dalyvauja Amerikos, Anglijos, Australijos, Kanados ir Europos Sąjūdžio padaliniai.

Rinkimų rezultatai, reikia manyti, bus paaiškėję apie gruodžio mėnesį. Dabartinę Tarybą sudarė: iš Kanados - P. Adomaitis, S. Jakubickas, Dr. K. Liutkus. Europoje - P. Mašalaitis ir S. Vykintas, Australijoje - A. Mikeliūnas, JAV - Dr. Misiulis, inž. K. Oželis, L. Virbickas, B. Navickienė, V. Kačinskas, J. Balčiūnas, B. Macianskis, A. J. Kaulėnas, J. Bagdonavičius.

Visi padaliniai Vyr. Rinkimų Komisijos prašomi stropiai laikytis nustatytų balsavimo terminų.

*****

Nelaimingieji mūsų tėvynės vaikai tolimojo Sibiro ištrėmime kartais turi mažą poilsio valandėlę. . . Ekonomiška aplėplėti, iš tėvynės ištrėmti, gyvendami tikrose vergų sąlygose, vistiek randa ir šypsiui vietos. . .

Sporto Žinios

XIV-jų Š. A. L. SPORTINIŲ ŽAIDYNIŲ LENGV. ATLETIKOS, PLAUKYMO IR LAUKO TENISO VARŽYBOS. Skelbiama, kad šios varžybos įvyks 1964m. rugsėjo 12-13 d. d. ČIKAGOJE.

FASK pavedimu žaidynes vyko Vid. Vakarų Sporto Apygarda, savo ruožtu sudarydama žaidynių vykdomuosius organus. Žaidynių programa:

LENGVOJI ATLETIKA. Vyrams: 100m, 200m, 400m, 800m, 1,500m, 3,000m, 3,000 m. ėjimas, 110 m. kliūtinis, 101, 1 aukštis, trišuolis, su kartimi, rutulys, diskas, ietis, 4x100 m. estafetė, Olimpinė estafetė (800x400x200x200m)

Moterims: 60m, 100m, 200m, 80m. kliūtinis, 101, 1 aukštis, rutulys (4kg) diskas, ietis, 4x100m. estafetė. Tik mergaitėms A kl. - 50 yd. kliūtinis ir rutulys (8 lbs).

Jaunimo A kl. (16-18m)-100m, 200m, 400m, 70 yd. kliūtinis, 180 yd. kliūtinis, 1 mylios ėjimas, 101, 1 aukštis, trišuolis, su kartimi, rutulys (12 lbs), diskas, ietis, 4x100m. estafetė.

Jaunimo B kl. (14-15m) -60m, 100m, 70 yd. kliūtinis, 101, 1 aukštis, sukartimi, rutulys (8 lbs), diskas (moterų), ietis (moterų), 4x100m. estafetė

Jaunimo C kl. (12-13m) -60 m, 60 yd. kliūtinis, 101, 1 aukštis, rutulys (8 lbs), diskas (moterų), ietis (moterų), 4x60 m. estafetė.

Mergaitėms B kl. (14-15m) 60m, 50 yd. kliūtinis, 101, 1 aukštis, rutulys (8 lbs), diskas, ietis, beisbolo sviedinukas, 4x60 m. estafetė.

Mergaitėms C kl. (12-13m) 50m,

101, 1 aukštis, rutulys (6 lbs), diskas beisbolo sviedinukas, 4x50m. estafetė

Plaukymas vyrams- 100m. laisvu stilium, 100m. nugara, 100m. krūtine, 100m. peteliške, 400 laisvu st., 4x50 m. laisvu st. estafetė, 4x50m. įvairaus plaukimo estafetė, 200m. individualus įv. plaukimas.

Moterų- 50m. laisvu st., 100m. laisvu st. 50m. krūtine, 50m. nugara, 50 m. peteliške, 100m. įv. plaukimo, 4x50m. laisvu st. estafetė, 4x50m. laisvu st. 4x50m. įv. plaukimo estafetė.

Jaunimas A kl. (15-16m), Jaunimas B kl. (13-14m), Jaunimas C kl. (11-12m), Mergaitėms B kl. (13-14)

Mergaitėms C kl. (11-12m).

Lauko teniso programa- vyrų vienetas, moterų vienetas, vyrų dvejetas, mišrus dvejetas, jaunių (žemiau 19m) vienetas.

Dalyvavimas žaidynėse yra atviras visiems Š. Amerikos lietuvių sportininkams. Skaičius neribotas. Smulkesnės informacijos yra išsiuntinėtoms visiems sporto vienetams. Dalyvių registracija vykdoma per sporto klubus iki rugsėjo 5d. šiuo adresu - Z. ŽIUPSNYŠ, 5950 So. Fairfield, Chicago ILL 60629. Telef. PR 6-6412. Klubams nepriklausantieji registruojasi bei informacijas gauna tiesiai pas rengėjus. FASK-tas

Juokai pro ašaras

Tąsa iš 2 puslapio

labai paslaptinai užsimena apie kokį tai baisų dokumentą ir toliau šitaip porina: "Patylomis (šmeižtai visada sakomi "patylomis.Red.) apie tokį dokumentą buvo Kaune kalbama ir tada, ką tik įvykus 1929 metų krizei. Kalbėjo, kad Voldemaras reikalavęs didžiulio politinio "valymo", kurio programoje buvęs ištisas sąrašas asmenų pasmerktinų sušaudyti (!)". . . . Bet tuo nebaigia p. Rastenis. Matydams, kad vaizdas dar nėra pakankamai baisus (ypač, kad apie tai buvo til patylomis kalbama, o gal ir visai nekalbama. . .) gerb. Rastenis pridėjo dar tokį mirusio žmogaus "pastiprinimą" (paranku, - juk jis neatsikels iš kapų nei paneigti, nei patvirtinti. . .): "Kun. Mironas trumpai atkirto, kad, girdi, jeigu jūs būtumėte matę prezidentui pakištus reikalavimus "razstreliat pačkami", tai taip nekalbėtumėt kaip, sakė, galėjo prezidentas su tokiais dalykais sutikti!"

Reikia pripažinti - šį kartą p. Rastenis sugrūmojo labai smarkiai. . . O kad būtų ir dar "baisiau" (kad įtikinti tomis nesąmonėmis save ir kitus), ponas Rastenis šaukia būti liudininkais gyvus ir mirusius. . . Ponią Smetoniene, a. a. Kun. Mironą, p. Tūbelienę, p. Mašalaitį ir tt. Aš sakyčiau šitaip. Netrukdykite tų garbingųjų ponų ir nekelkite numirusių iš kapų. Mums pilnai užteks gerb. p. Rastenio autoriteto. Gi patys matome, kad p. Rastenis visur buvo, viską matė ir viską puikiai žino. Kam tad dar kiti liudininkai? Mes juk galime kalbėti su tiesioginiu šaltiniu - p. Vincu Rasteniu. O tas tiesioginis šaltinis nėra jau toks kietas. Tai matome ir iš praeities. Juk kad ir dėl tariamo Kubiliūno romano. Iš pradžių p. Rastenis labai aukštai šoko: "Kubiliūnas. Kalėjimas. Romanas. Ekscelencija-Rastenis. "Gi šiek tiek pasišnekėjus su p. pulk. Liormanu, p. Rastenis labai jau suminkštėjo. Apie ekscelenciją jau nebeužsimena, o dėl to romano jau nusileidžia iki "leiskim kad tokio romano visai nebuvo". . . . Tad jeigu mes švelniai pakalbėsime su p. Rasteniu apie dabartinę Lietuvos kultūrą ir jos kelėjus ir gal dar kiek pagirsime (kad ir ne viešai) panelę Narkeliūnaite, tai gal mielasis p. Rastenis suminkštės ir nusileis iki. . . "leiskime kad tokio dokumento nebuvo, leiskime, kad ir kun. Mironas niekam taip nesakė". . . Bet tada jūs manęs paklauskite: kodėl visa tai p. Rastenis rašo "Dirvoje"? Na, "populiarina" Dirva. Spass muss sein, - sako vokiečiai. Juokauti reikia. O p. Rastenis gi sveiko jumo ro žmogus, kas gi to nežino!

Ne vien duona žmogus yra gyvas!

KUPONAS: prašau mane iškirpti ir užpildžius pasiųsti Laisvosios Lietuvos Administracijai. Ačiū!

SIUNČIU \$ 5 metinei prenumeratai (Naujiems skaitytojams prenumeratos pradžia skaitoma nuo laiško gavimo dienos) SIŪSKITE laikraštį šiuo adresu:

PAVARDĖ .....

Nr. ir gatvė .....

MIESTAS ..... VALST. .... ZONA

Šventė maskolių šeimoj. . . prie arbatos "samavoro". . . Tai tokie "kultūrintojai" atkeliami į okupuotą Lietuvą maskoliškos ir komunistinės minties skleisti ir kraštą alinti. . . Iš vyzų, pasirodo, vis dar neišsivaduoja

Iš Lietuvių Bendruomenės veiklos

- tąsa iš 4 psl. -

veiklai remti ir tautiniam solidarumui ugdyti, ragina bendruomenės organus, ypač apylinkių valdybas, ieškoti tinkamiausių būdų ir dėti pastangas tautinio solidarumo įnašams išrinkti.

Lietuvių Fondo reikalu Taryba konstatuoja sėkmingai augančio Lietuvių Fondo reikšmę lietuvių švietimui ir kultūrai kelti, ragina bendruomenės organus dėtis prie jo ugdymo, apylinkėse ir apygardose sudarant LF vaizus komitetus ir tampant pilnateisiais LF nariais.

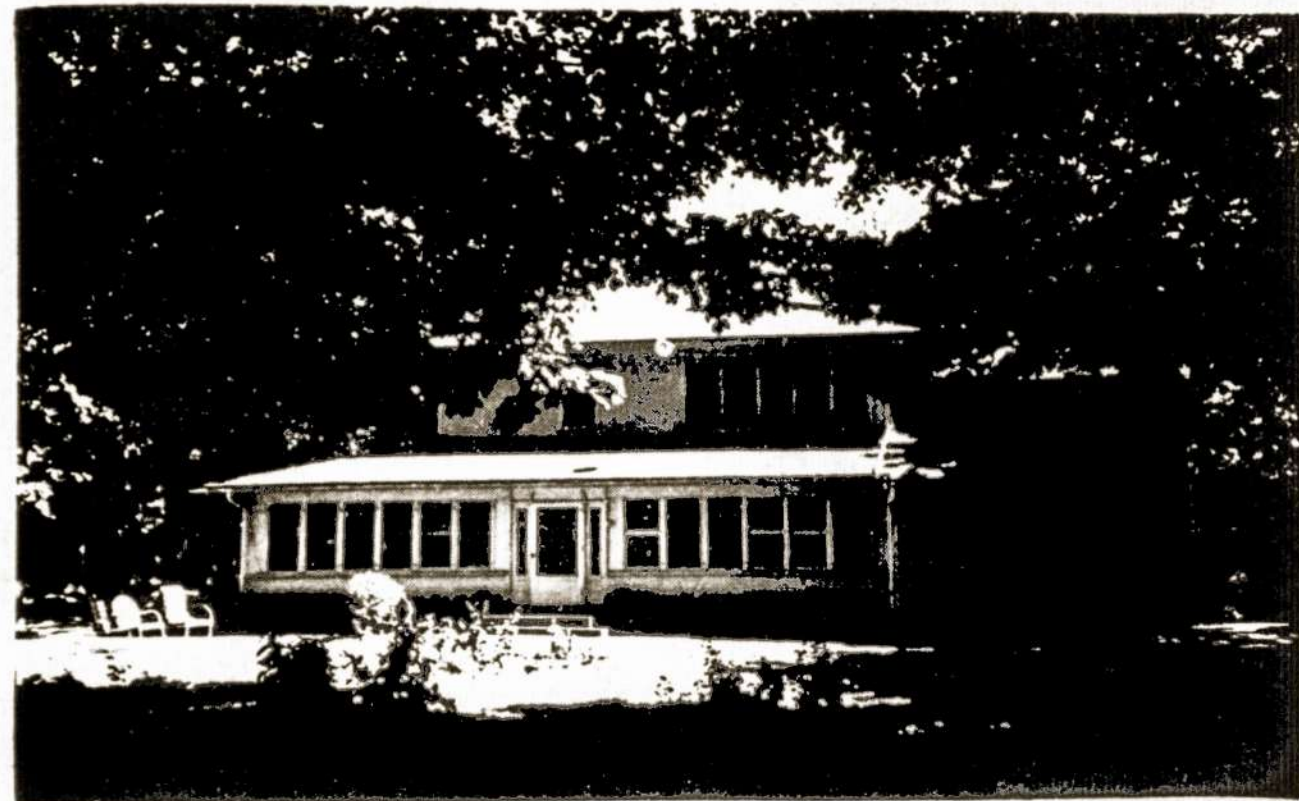
Vašingtono religinės lietuvių šven-

tos reikalu - dėl nuolatinių Amerikos lietuvių visuomenėje kylančių neaiškumų, liečiančių lietuvių švento vės stovybą Vašingtone, Taryba siūlo atsakingiems šios stovybos organizatoriams pateikti šiuo klausimu mūsų spaudoje atitinkamą paaiškinimą.

Prieškomunistinės veiklos rėmimo reikalu - JAV LB aktyviai dalyvauja prieškomunistinėje veikloje, remia tuos JAV abiejų partijų kandi-

datus į senatą ir kongresą, kurie bovoja dėl komunistų pavergtų tautų išlaisvinimo.

Pasaulio Lietuvis ir Gimtosios Kalbos reikalu Taryba prašo apylinkių valdybas ir kitus LB organus remti ir platinti PLB Valdybos leidžiamą biuletenį "Pasaulio Lietuvis" ir JAV LB Kultūros Fondo leidžiamą "Gimtąją Kalbą", bendrinės mūsų kalbos laikraštį.

PAMIRŠKITE KASDIENINIUS RŪPESČIUS - PASIDŽIAUKITE VASAROS MALONUMAIS

"GINTARO" vasarvietėje ant pat Michigano ežero kranto! Dėl informacijų ar rezervacijų prašome kreiptis: A. Karaitis, 2501 West 43 St. Chicago 32, ILL. Telef-VI 7-5084 arba P. O. Box 74, Union Pier, Mich. Telef - Lakeside -8155.

MOTERIMS IR VYRAMS

Galvos odos ir plaukų priežiūra
Speciali formula
1-25849

JIB išgydo pleiskaną, šašus, niežėjimą, plaukų slinkimą; grąžina natūralią plaukų spalvą. JIB vartodamas nepuikėti ir nepažeisti - 100% garantija. JIB 8 uncių užtenka 16 savaičių. PPD - \$5.50, jei COD - plus 50 c.

Siunčiame paštu ir į visus laisvus kraštus: sluskite Money Order ir apmokėkite siuntimą.

JIB LABORATORIJA,
1437 So. 49th Ave. ir
Drugstore, 5000 W. 16 St.
abu Cicero, Ill., 60650.